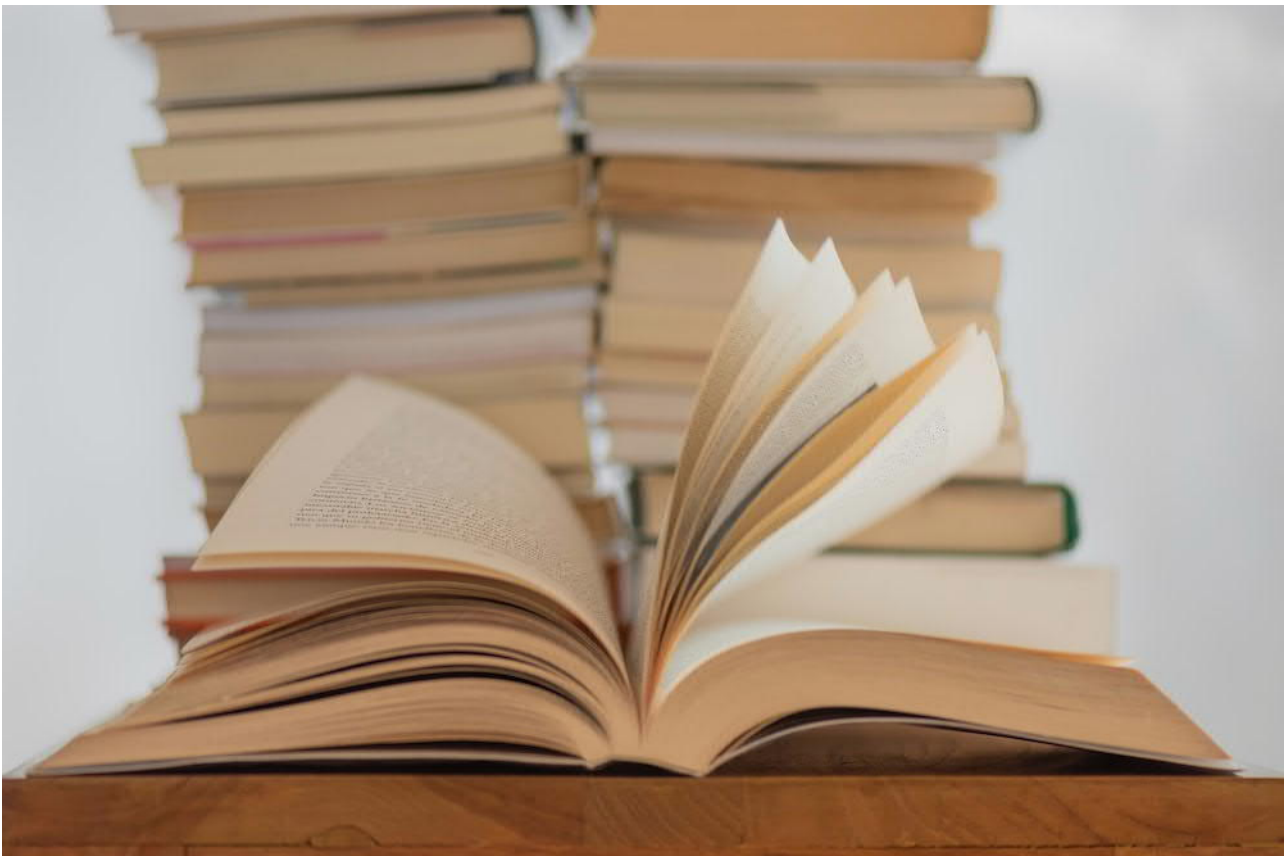

RAPPORTEN BESTÄLLD AV

Matchningen mellan utbildning och sysselsättning inom besöksnäringen

Utmaningar och möjligheter för besöksnäringens kompetensförsörjning

Förord

Sweco har av Tillväxtverket fått i uppdrag att beskriva förutsättningarna och ge förslag med syfte att nå en förbättrad kompetensförsörjning i besöksnäringen. Arbetet är en del av Tillväxtverkets regeringsuppdrag som syftar till att bidra till en hållbar besöksnäring. Uppdraget är sprunget ur arbetet inom Myndighetsgruppen för besöksnäringen samt i dialog med regionala främjare och branschen. Rapporten är en del i en serie underlag samt en sammanfattande syntesrapport med förslag på åtgärder. Samtliga underlag finns tillgängliga på Tillväxtverkets hemsida.

Rapporten är beställd av Tillväxtverket. Analys och slutsatser i rapporten är Swecos. Denna rapport är författad av Martin Lagnerö och Anna Rudberg.

Rapport: 0426

ISBN: 978-91-89730-14-4

Innehållsförteckning

Förord.....	2
1. Sammanfattning.....	4
2. Inledning	5
2.1 Metod.....	5
2.2 Disposition	6
3. Matchning mellan utbildning och arbete.....	7
3.1 Introduktion.....	7
3.2 Utbildade inom besöksnäringen.....	9
3.3 I vilken utsträckning arbetar de med utbildning kopplad till besöksnäringen?.....	10
3.4 Ett geografiskt perspektiv på utbildade och sysselsatta inom besöksnäringen.....	13
3.5 I vilken utsträckning har de sysselsatta inom besöksnäring en matchande utbildning?	17
3.6 Fördjupning - matchning för gymnasieutbildningar	19
4. Arbetsmarknadsutbildningar inom besöksnäringen	25
4.1 Introduktion.....	25
4.2 Identifierade arbetsmarknadsutbildningar	26
4.3 Utbildningarnas omfattning.....	29
4.4 Andel i arbete efter avslutad arbetsmarknadsutbildning	32
4.5 Avslutande kommentar.....	36
5. Slutsatser.....	38
5.1 Få av de som utbildas inom besöksnäring väljer att jobba i branschen.....	39
5.2 Matchningen försämrar över tid efter avslutad utbildning.....	39
5.3 Få kommer i arbete efter en Arbetsmarknadsutbildning	40
5.4 Näringen är endast i liten utsträckning beroende av utbildningssystemet för sin kompetensförsörjning	40
5.5 Det framträder inga belägg för att matchningsproblematiken grundas i låga löner.....	40
6. Reflektioner.....	42
6.1 De konstaterade bristerna kopplat till matchning mellan utbildning och arbete.....	42
6.2 De konstaterade bristerna kopplat till arbetsmarknadsutbildningarna.....	43
Bilaga	46
Bilagor för matchning mellan utbildning och arbete.....	46
Identifierade arbetsmarknadsutbildningar	49
Arbetsmarknadsutbildningarnas geografi uppdelat på inriktning.....	50
Arbetsmarknadsutbildningar som ingår i uppföljningen	51

1. Sammanfattning

Utifrån en kvantitativ ansats har matchningen mellan utbud och efterfrågan på arbetskraft inom besöksnäringen analyserats. De huvudsakliga slutsatserna är:

- Få av de som utbildas inom besöksnäring väljer att jobba i branschen
- Matchningen försämras över tid efter avslutad utbildning
- Få kommer i arbete efter en Arbetsmarknadsutbildning
- Näringen är endast i liten utsträckning beroende av utbildningssystemet för sin kompetensförsörjning
- Belägg saknas för att matchningsproblematiken grundas i låga löner
- Kvinnor lämnar branschen i högre utsträckning än män

2. Inledning

I denna delrapport beskrivs, utifrån ett huvudsakligen kvantitativt perspektiv, matchningen mellan utbud och efterfrågan på arbetskraft inom besöksnäringen. Rapporten gör inte anspråk på att vara heltäckande för samtliga aspekter av arbetskraftsmatchning, utan har ett övergripande perspektiv, och kompletterar med vissa nedslag och belysande exempel.

I delrapporten presenteras och analyseras även Arbetsförmedlingens arbetsmarknadsutbildningar inom besöksnäringen. Detta är tänkt att komplettera den kartläggning som genomfördes på uppdrag av Tillväxtverket 2017, *Rapport 0211: Utbildningar inriktade mot turism*.

2.1 Metod

Analysen av matchningen mellan utbildning och sysselsättning har genomförts kvantitativt utifrån registerdata från SCB:s databas LISA (Longitudinell integrationsdatabas för sjukförsäkrings- och arbetsmarknadsstudier). Här finns registrerade uppgifter om befolkningens utbildning, sysselsättning, inkomster, bostads- och arbetsort med mera.

Genom att avgränsa dels de utbildningar som bedöms vara inriktade mot besöksnäringen (se bilaga), dels de näringsgrenar som bedöms utgöra besöksnäringen (se bilaga), blir det möjligt att på aggregerad nivå sammanställa antalet individer som har en utbildning och sysselsättning inom besöksnäringen och i vilken mån dessa matchar. För översiktligheten så används fem kategorier (Bo, Göra, Handla, Resa och Äta) vilka är etablerade indelningar från andra studier av besöksnäringen. Värt att notera är att utgångspunkten i denna analys är *näringsgren*, och inte *yrke*. Genom att tillföra bakgrundsvariabler som kön, geografi eller inkomster kan ytterligare aspekter av matchningen analyseras. Dessutom kan individer följas över tid för att se hur matchningen förändras.

Avgränsningarna av både näringsgrenar och utbildningar är relativt breda och fångar i viss utsträckning in sysselsatta och utbildade som inte nödvändigtvis är direkt kopplade till besöksnäringen. Exempelvis är endast en delmängd av de sysselsatta inom Handla att betrakta som ingående i besöksnäringen.

Avgränsningarna är dock valda utifrån Tillväxtverkets definition i detta projekt för att kunna vara jämförbara med övriga studier och analyser som genomförs parallellt. Träffsäkerheten för vilka utbildningar och branscher som har en tydlig koppling till besöksnäringen varierar dock mellan de olika kategorierna. Bland annat Äta och Bo kan på detta sätt anses vara starkare kopplade till besöksnäringen. I möjligaste mån redovisas därför resultat och analyser

uppdelat på de fem kategorierna, för att ge så stor precision som möjligt i jämförelserna.

För att identifiera arbetsmarknadsutbildningar har vi använt Arbetsförmedlingens söksida för arbetsmarknadsutbildningar¹ utifrån yrkesområde. Det yrkesområde som används är "hotell, restaurang och storhushåll". Sökningen genomfördes den 28/11–2022. Detta ger inte en totalsammanställning av samtliga utbildningar som har erbjudits, utan är en ögonblicksbild över de utbildningar som erbjuds från det datum sökningen genomfördes.

För att identifiera antalet personer som genomfört utbildningarna samt deras arbetsmarknadsstatus efter genomförd utbildning har vi fått data från Arbetsförmedlingen. Arbetsförmedlingen gör en uppföljning av deltagarna 90 dagar efter avslutad arbetsmarknadsutbildning. Vi undersöker uppföljningen för 2021. Vanligen görs också en uppföljning efter 180 dagar, vilket dock inte innefattas i denna studie.

Det kan finnas en viss differens mellan dessa två underlag eftersom den första delen bygger på information kring vilka utbildningar som kan sökas idag medan den andra delen bygger på utbildningar som genomförts historiskt.

2.2 Disposition

Rapporten stödjer sig på två huvudsakliga analysmoment. Först görs en registerbaserad studie över samtliga som är sysselsatta eller utbildade inom besöksnäringen, där matchningen analyseras och jämförs utifrån olika aspekter.

Därefter görs en mer djuplodande undersökning av Arbetsförmedlingens arbetsmarknadsutbildningar inom sektorn, vilket är en komplettering av en tidigare rapport kring besöksnäringens utbildningsväsende, där denna aspekt saknades.

De båda analysmomenten leder till samlade slutsatser, och rapporten avslutas med några reflektioner kring resultaten med förslag på fortsatta studier.

¹ [Arbetsmarknadsutbildningar, Arbetsförmedlingen](#)

3. Matchning mellan utbildning och arbete

I detta avsnitt analyseras matchning mellan utbildning och arbete inom besöksnäringen. Utbildningen analyseras utifrån olika nivåer och olika inriktningar och arbete analyseras uppdelat på kategorierna Bo, Göra, Handla, Resa och Äta (se bilaga).

3.1 Introduktion

Totalt fanns det drygt 541 000 sysselsatta inom besöksnäringen år 2020 och antalet utbildade inom besöksnäringen var drygt 434 000. Tabellen nedan är en sammanfattning över totalt antal sysselsatta och utbildade inom besöksnäringen samt i vilket utsträckning dessa matchas.

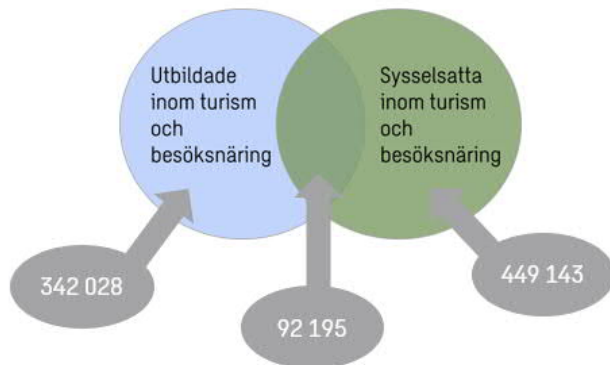
Tabell 1. Sammanfattning över sysselsatta, utbildade och matchning med koppling till besöksnäringen.

Totalt sysselsatta inom besöksnäring	541 338
Totalt antal med utbildning kopplad till besöksnäring (med sysselsättning)	434 223
Därav sysselsatta inom och utbildade med koppling till besöksnäring	92 195
Andel av besöksnäringssysselsatta med besöksnäringsutbildning	17 %
Andel av besöksnäringsutbildade sysselsatta inom besöksnäringen	21%

Källa: SCB, LISA-databasen

Av de som arbetar inom besöksnäringen har 17 procent en matchande utbildning, det vill säga har en utbildning som har en koppling mot besöksnäringen. 21 procent av de med utbildning kopplad till besöksnäring, är sysselsatta inom besöksnäringen. Totalt är det alltså drygt 92 000 personer som både har en besöksnäringstudium och är sysselsatta inom besöksnäringen. Detta visualiseras i figuren nedan. Värt att notera är dock att – som nämns i metodavsnittet ovan – aggregaten för både branschindelning och utbildning är relativt breda och i viss mån även fångar upp sådant som inte är direkt kopplat till besöksnäringen.

Figur 1. Sammanfattning över sysselsatta, utbildade och matchning med koppling till besöksnäringen

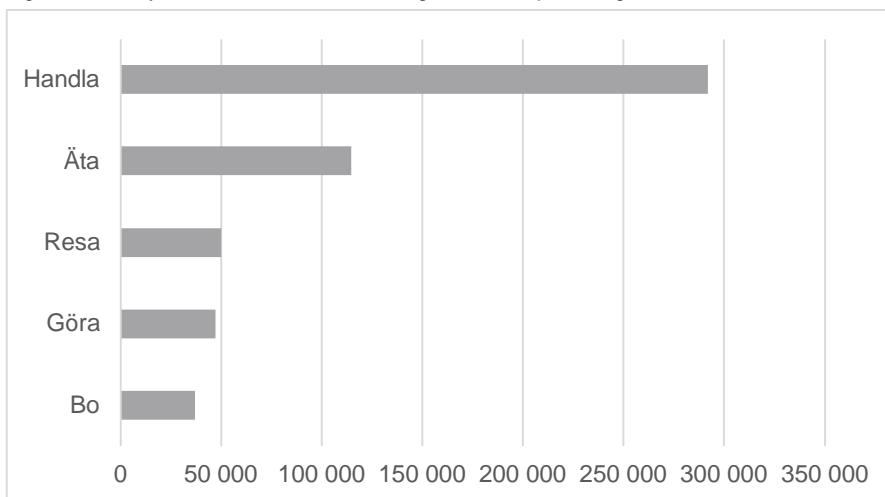

Källa: SCB, LISA-databasen

I kommande avsnitt kommer vi att analysera dessa perspektiv närmare.

Värt att notera är också att en stor del av det som i denna analys betecknas som besöksnäring utgörs av handeln. Här ingår därmed också de handelssysselsatta som inte är direkt kopplade till besöksnäringen, vilket man bör vara medveten om vid tolkningen av resultaten. Av samtliga drygt 540 000 sysselsatta inom sektorn är drygt 292 000 inom kategorin Handla, enligt figuren nedan.

Figur 2. Antal sysselsatta inom besöksnäringen år 2020 per kategori

Källa: SCB, LISA-databasen

De sysselsatta inom Handla utgör därmed fler än samtliga sysselsatta i de övriga kategorierna tillsammans.

3.2 Utbildade inom besöksnäringen

Inledningsvis görs en genomgång av hur utbildningarna kopplade till besöksnäringen ser ut och är fördelade på inriktningar och nivåer.

3.2.1 Flest utbildade finns på gymnasial nivå och inom inriktning handel, administration och försäljning

I tabellen nedan presenteras antal utbildade inom besöksnäringen, uppdelat på inriktning och utbildningsnivå. I bilagan presenteras definitionerna för nivåerna och inriktningarna för utbildningarna.

Tabell 2. Antal utbildade inom besöksnäring (med sysselsättning), efter inriktning och utbildningsnivå (2020)

	Gymnasial	Arbetsmarknadsutbildningar	Kort eftergymnasial	Yrkes-högskola	Lång eftergymnasial	Totalt
Handel, administration, försäljning	160 188	3 259	21 342	15 966	52 501	253 256
Livsmedel	7 814	237	181	349	429	9 010
Hotell, restaurang	95 071	5 508	649	2936	2 118	106 282
Hushåll, lokalvård	29 998	688	11	77	294	31 068
Personliga tjänster	6 378	215	2 008	126	4 824	13 551
Turism, resor och fritid	8 967	137	480	6655	4 817	21 056
Totalt	308 416	10 044	24 671	26 109	64 983	434 223

Källa: SCB, LISA-databasen

Flest utbildade inom besöksnäringen finns inom de gymnasiala utbildningarna (308 416). 71 procent av samtliga utbildade inom besöksnäringen har en gymnasial utbildning. I lägst utsträckning utbildas personer genom arbetsmarknadsutbildningar, 2 procent av de totala antalet utbildade finns inom denna kategori.

Studerars inriktningarna på utbildningarna kan vi konstatera att den vanligaste inriktningen de utbildade har studerat är Handel, administration och försäljning. 58 procent av de utbildade har studerat den inriktningen. Även här gäller dock det tidigare förbehållet att Handel är den kategori som har den svagaste direktkopplingen till besöksnäringen. Hotell och restaurang är den näst vanligaste inriktningen, 24 procent av de utbildade har studerat denna inriktning. I lägst utsträckning har de utbildade studerat Livsmedel (2 procent) följt av Personliga tjänster (3 procent).

I tabellen nedan görs en analys över vilka inriktningar som studeras på de olika utbildningsnivåerna.

Tabell 3. Andel utbildade inom besöksnäring (med sysselsättning), efter inriktning och utbildningsnivå (2020)

	Gymnasial	Arbetsmarknads- utbildningar	Kort efter- gymnasial	Yrkes- högskola	Lång efter- gymnasial
Handel, administration, försäljning	52%	32%	87%	61%	81%
Livsmedel	3%	2%	1%	1%	1%
Hotell, restaurang	31%	55%	3%	11%	3%
Hushåll, lokalvård	10%	7%	0%	0%	0%
Personliga tjänster	2%	2%	8%	0%	7%
Turism, resor och fritid	3%	1%	2%	25%	7%
Summa	100%	100%	100%	100%	100%

Källa: SCB, LISA-databasen

På gymnasialnivå studeras främst inriktningarna Handel, administration och försäljning (52 procent) följt av Hotell och restaurang (31 procent). I lägst utsträckning studeras inriktningen personliga tjänster (2 procent).

Den vanligast inriktningen för arbetsmarknadsutbildningarna är Hotell, restaurang (55 procent), följt av Handel, administration, försäljning (32 procent). I lägst utsträckning studeras inriktningen Turism, resor och fritid (1 procent).

Handel, administration och försäljning är den vanligast inriktningen inom Kort eftergymnasiala utbildningar (87 procent). Det finns inga utbildade inom Hushåll och lokalvård. I lägst utsträckning studeras inriktningen Livsmedel (1 procent).

Handel, administration och försäljning är även den vanligast inriktningen inom yrkeshögskola (61 procent). Det finns inga som studerat inriktningen Hushåll och lokalvård eller Personliga tjänster. I lägst utsträckning studeras inriktningen Livsmedel (1 procent).

De som har en lång, eftergymnasial utbildning har i högst utsträckning studerat inriktning mot Handel, administration och försäljning (81 procent). Det finns inga som studerat inriktningen Hushåll och lokalvård och i lägst utsträckning har inriktningen Livsmedel studerats (1 procent).

3.3 I vilken utsträckning arbetar de med utbildning kopplad till besöksnäringen?

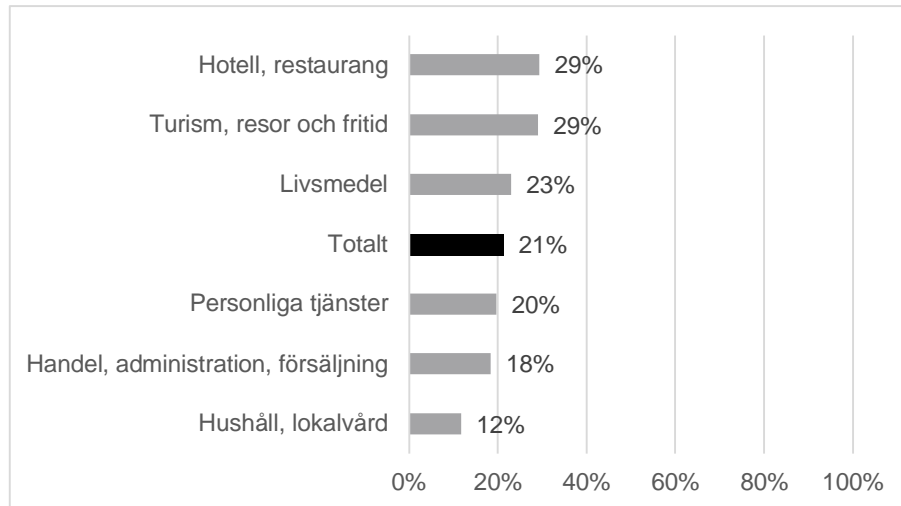
I detta avsnitt undersöks matchningen avseende utbildning och i vilken bransch man är sysselsatt, med utgångspunkt i utbildningsperspektivet. Perspektivet fångar upp både utbildningsinriktningar och utbildningsnivåer.

3.3.1 De som har studerat hotell, restaurang och turism, resor och fritid arbetar i högst utsträckning inom besöksnäringen

Totalt arbetar endast 21 procent av de som har en utbildning med inriktning mot besöksnäring, inom besöksnäringen, som framgår av figuren nedan. Andelen skiljer sig något åt beroende på vilken inriktning man har studerat (figuren nedan). Inriktningarna är grupperade efter SUN-koder (se bilaga). I högst utsträckning arbetar de som studerat Hotell och restaurang samt Turism, resor

och fritid inom besöksnäringen (29 procent). I lägst utsträckning arbetar de som studerat Hushåll och lokalvård inom besöksnäringen (12 procent).

Figur 3. Andel av de besöksnäringens utbildade med sysselsättning inom besöksnäringen, efter utbildningsinriktning (2020).

Källa: SCB, LISA-databasen

Figuren ovan visar inte om individerna arbetar inom ett matchande yrke inom besöksnäringen. I tabellen nedan presenteras dock de utbildade inom de olika inriktningarna baserat på om man arbetar inom en näringsgren inom kategorierna Bo, Göra, Handla, Resa, Äta samt övriga branscher.

Tabell 4. Sysselsatta med besöksnäringens utbildning, andel per näringsgren, efter utbildningsinriktning (2020)

Utbildningsinriktning	Bo	Göra	Handla	Resa	Äta	Övr. näringslivet	Övr. tjänstesektorn	Summa
Handel, administration, försäljning	1%	1%	14%	1%	2%	27%	55%	100%
Livsmedel	1%	0%	17%	1%	4%	32%	45%	100%
Hotell, restaurang	6%	1%	10%	1%	11%	19%	51%	100%
Hushåll, lokalvård	1%	1%	8%	1%	1%	18%	70%	100%
Personliga tjänster	4%	0%	5%	1%	9%	24%	56%	100%
Turism, resor och fritid	5%	2%	12%	6%	3%	20%	51%	100%
Totalsumma	2%	1%	12%	1%	5%	24%	55%	100%

Källa: SCB, LISA-databasen

14 procent av de som studerat inriktningen Handel, administration, försäljning arbetar inom kategorin Handla. 1–2 procent arbetar inom övriga kategorier inom besöksnäringen. 82 procent arbetar inom övriga tjänstesektorn eller övriga näringslivet.

Av de som har studerat med inriktning mot Livsmedel arbetar 17 procent inom kategorin Handla och 4 procent inom Äta. Totalt arbetar 77 procent inom övriga tjänstesektorn eller näringslivet.

Av de som studerat med inriktning mot Hotell och restaurang arbetar 11 procent inom kategorin Äta och 10 procent inom kategorin Handla. 6 procent arbetar

inom kategorin Bo. På så vis kan vi konstatera att de som har studerat Hotell och restaurang snarare har arbeten inom restaurang än hotell. Även här ser vi en hög andel som arbetar utanför besöksnäringen, 70 procent arbetar inom övriga tjänstesektorn eller näringslivet.

De som har studerat en utbildningsinriktning mot Hushåll och lokalvård arbetar främst inom kategorin Handla, 8 procent arbetar inom den kategorin. 88 procent arbetar inom övriga tjänstesektorn eller näringslivet.

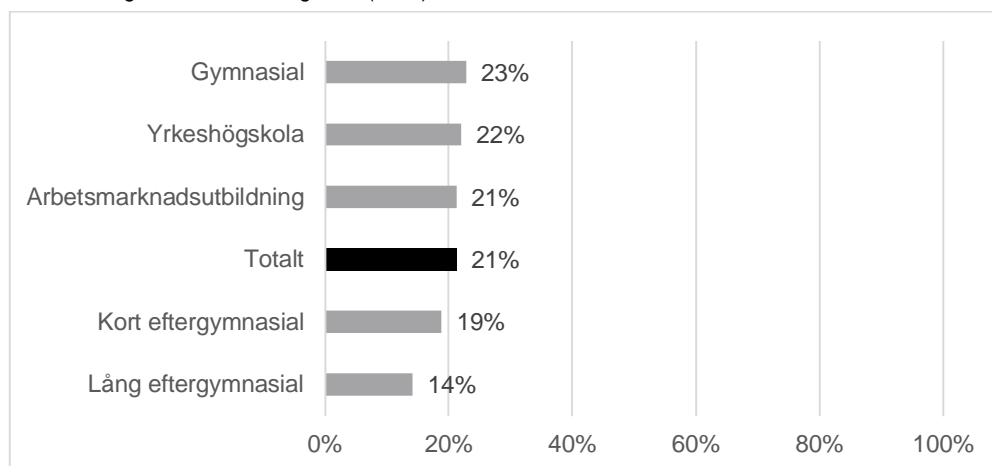
De som har studerat en utbildningsinriktning mot Personliga tjänster arbetar främst inom kategorin Äta (9 procent). 80 procent arbetar inom övriga tjänstesektorn eller näringslivet.

12 procent av de som studerat inriktningen Turism, resor och fritid arbetar inom kategorin Handla och 6 procent inom Resa. 79 procent av de som studerat Turism, resor och fritid arbetar inom övriga tjänstesektorn eller näringslivet.

3.3.2 De med gymnasial utbildning arbetar i högst utsträckning inom besöksnäringen

I figuren nedan presenteras andelen sysselsatta inom besöksnäringen av de med en utbildning inom besöksnäringen, uppdelat på utbildningsnivå.

Figur 4. Andel av de utbildade med koppling till besöksnäringen, med sysselsättning kopplad till besöksnäringen, efter utbildningsnivå (2020).

Källa: SCB, LISA-databasen

Som framgick tidigare arbetar 21 procent av de som har en utbildning med inriktning mot besöksnäring, inom besöksnäringen. På samma sätt som med inriktning, skiljer sig andelen något åt beroende på vilken nivå man har studerat. I högst utsträckning arbetar de som studerat en gymnasial utbildning inom besöksnäringen (23 procent) följt av yrkehögskola (22 procent). I lägst utsträckning arbetar de som studerat en lång eftergymnasial utbildning (ej yrkehögskola) inom besöksnäringen (14 procent).

Detta stämmer väl med mönster från tidigare undersökningar, bland annat från SCB². Där användes en delvis annan metod, vilket gör att resultaten inte är jämförbara, men exempelvis gymnasialt utbildade inom restaurang- och livsmedelsprogrammen hade där bland de lägsta matchningsgraderna, medan

² Matchningen på arbetsmarknaden - sambandet mellan utbildning och yrke (SCB, 2018)

en dubbelt så stor andel arbetade inom matchande yrken inom bland annat bygg samt vård- och omsorgsutbildade.

I tabellen nedan presenteras de utbildade inom de olika nivåerna baserat på om man arbetar inom en näringsgren inom kategorierna Bo, Göra, Handla, Resa, Äta samt övriga branscher.

Tabell 5. Besöksnäringens utbildade sysselsatta, andel per bransch, efter utbildningsnivå (2020)

Utbildningsnivå	Bo	Göra	Handla	Resa	Äta	Summa besöksnäring	Övr. näringslivet	Övr. tjänstesektorn	Summa
Arbetsmarknadsutbildningar	3%	1%	7%	2%	9%	21%	15%	64%	100%
Gymnasial	2%	1%	14%	1%	5%	23%	23%	54%	100%
Yrkehögskola	4%	1%	11%	4%	3%	22%	23%	55%	100%
Kort eftergymnasial utom yrkehögskola	1%	1%	11%	1%	4%	19%	28%	53%	100%
Lång eftergymnasial utom yrkehögskola	2%	1%	7%	1%	3%	14%	28%	58%	100%
<i>Totalsumma</i>	<i>2%</i>	<i>1%</i>	<i>12%</i>	<i>1%</i>	<i>5%</i>	<i>21%</i>	<i>24%</i>	<i>55%</i>	<i>100%</i>

Källa: SCB, LISA-databasen

För samtliga utbildningsnivåer förutom arbetsmarknadsutbildningar arbetar de studerande främst inom kategorin Handla. De som har studerat Arbetsmarknadsutbildningar arbetar främst inom kategorierna Äta följt av Handla.

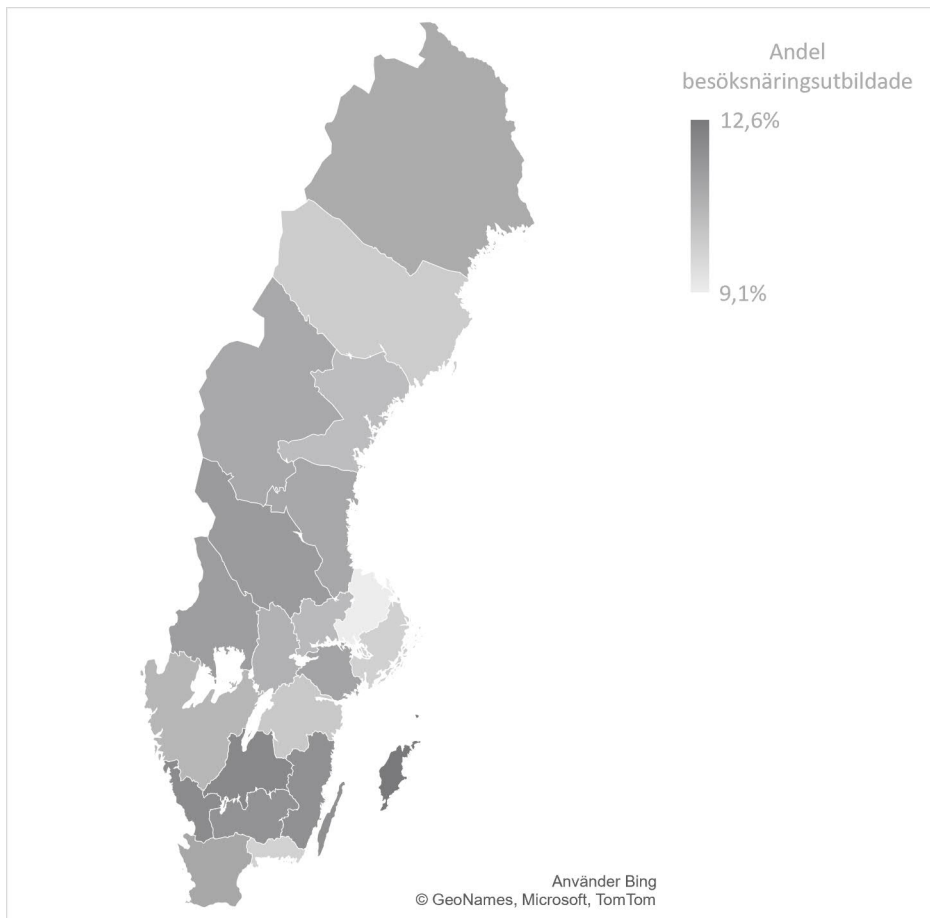
3.4 Ett geografiskt perspektiv på utbildade och sysselsatta inom besöksnäringen

Besöksnäringen uppvisar stora variationer mellan olika regioner i landet. För att få en bättre förståelse för dessa skillnader görs här en genomgång utifrån en geografisk utgångspunkt.

3.4.1 Vanligast med besöksnäringens utbildning i Gotland, Halland och Jönköping

Sett till hela befolkningen (med minst gymnasial utbildning) är det störst andelar med besöksnäringens utbildning på Gotland samt i Jönköpings och Hallands län. Detta säger dock inte med nödvändighet något om var utbildningarna bedrivs eller hur bra matchningen är.

Figur 5. Andel besöksnäringens utbildade av samtliga med minst gymnasial utbildning per län, 2020.

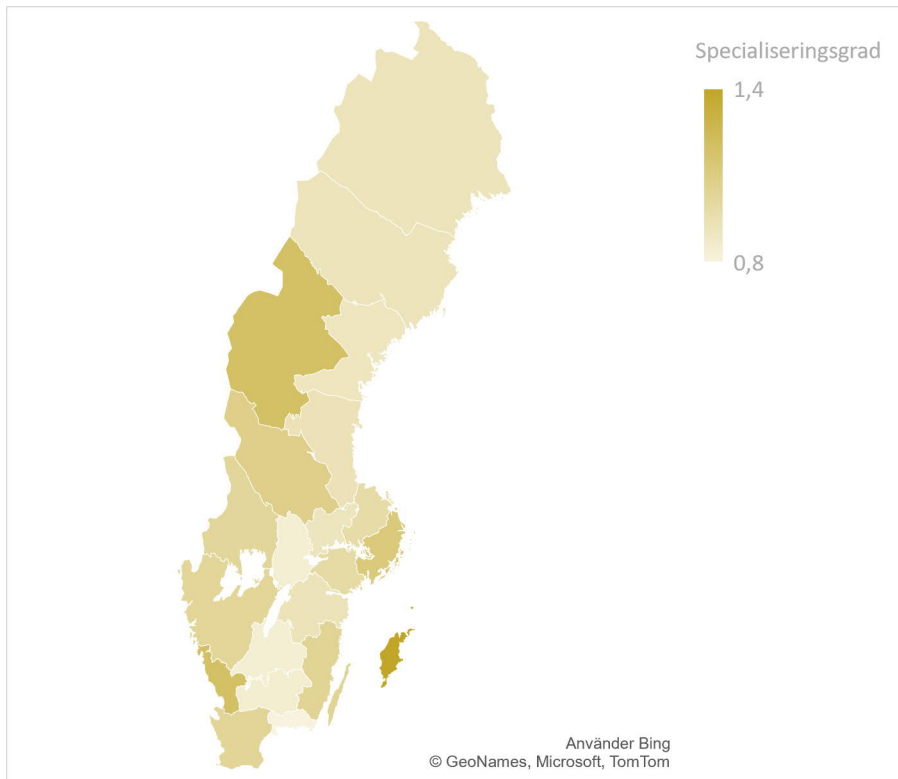
Källa: SCB, LISA-databasen

Uppsala, Stockholm och Blekinge län har den lägsta andelen utbildade med inriktning mot besöksnäringen. Det bör dock betonas att skillnaderna mellan länen är relativt små. Gotland har en andel på 12,6 procent och Uppsala 9,1 – ett spann på drygt 3 procentenheter.

3.4.2 Besöksnäringen är mest framträdande som näring på Gotland

I kartan nedan analyseras för varje län andelen sysselsatta inom besöksnäringen jämfört med andelen sysselsatta inom besöksnäringen i hela riket. Om ett län har en större andel besöksnäringssysselsatta än riket har man således en så kallad specialiseringsgrad större än ett, medan den är under ett om man har en lägre andel än riket. En hög specialiseringsgrad innebär därmed att arbetsmarknaden i högre utsträckning än genomsnittet är inriktad mot besöksnäringen.

Figur 6. Andelen sysselsatta inom besöksnäringen per län jämfört med andelen sysselsatta inom besöksnäringen i hela riket (specialiseringsgrad) 2020.

Källa: SCB, LISA-databasen

Besöksnäringen är mest framträdande som näring i Gotlands län (specialiseringskvot på 1,4) följt av Jämtlands län och Hallands län (specialiseringskvot på 1,2).

Besöksnäringen är en mindre framträdande näring i Jönköping, Kronoberg, Blekinge och Örebro län. Liksom vad gäller hur andelen utbildade skiljer sig åt mellan länen, så är det inte heller anmärkningsvärt stora skillnader vad gäller sysselsättningsandelarna.

3.4.3 Balansen mellan utbildade och sysselsatta skiljer sig åt geografiskt

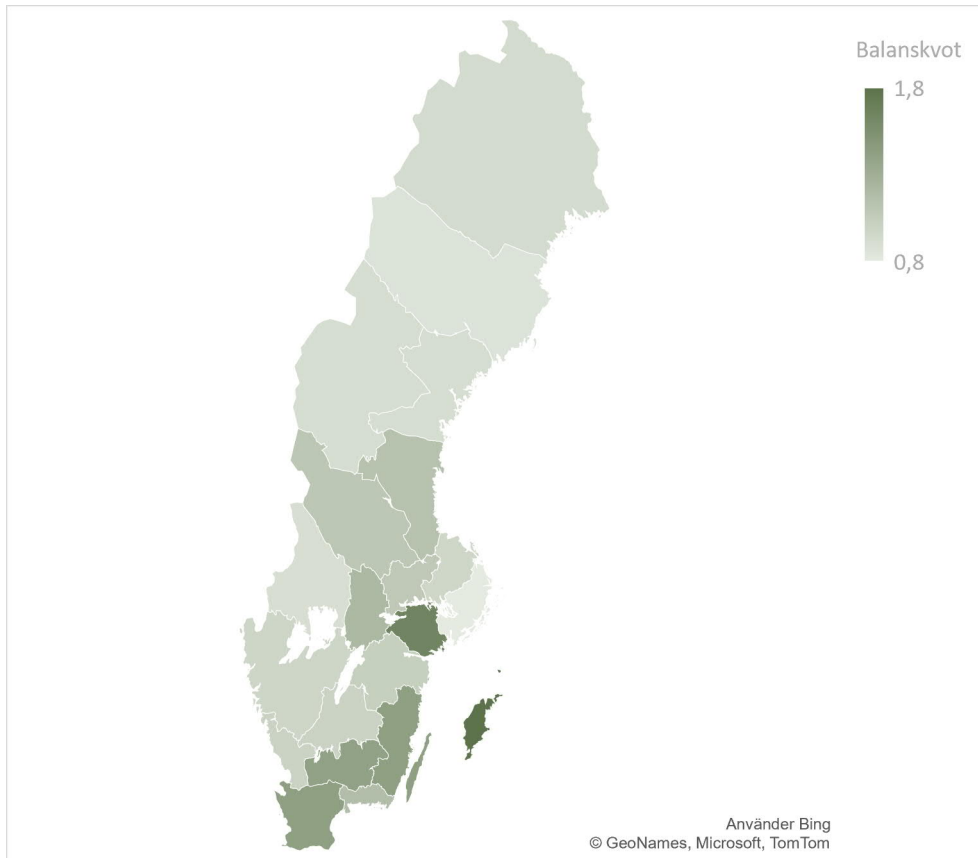
Som framgick i inledningen så är besöksnäringen endast i begränsad omfattning beroende av utbildningsväsendet för sin kompetensförsörjning. Trots det kan det ändå vara relevant att se hur balansen mellan utbud och efterfrågan på arbetskraft ser ut geografiskt.

I kartan nedan görs en geografisk analys (per län) över utbildningsproduktionen (oavsett nivå och inriktning) inom besöksnäringen. Kartan visualiserar hur de procentuellt sett är fördelade över länen. Detta ställs i relation till den procentuella fördelningen över antalet sysselsatta inom besöksnäringen (inom samtliga kategorier).

Genom att ställa dessa två i relation till varandra skapas en balanskvot. Det innebär att om kvoten är ett så finns det en balans mellan länets andel av samtliga som årligen utbildas i länet och länets andel av den totala

besöksnäringssysselsättningen. En kvot över ett innebär att en större andel av utbildningen sker i länet än länets andel av sysselsättningen. Därmed skulle man kunna anses vara väl försedd med utbildning för besöksnäringen, medan en kvot under ett innebär att utbildningen är relativt sett underdimensionerad för länets behov av utbildad personal inom branschen, ur ett geografiskt fördelningsperspektiv.

Figur 7. Balans mellan utbildningsproduktion och sysselsättning inom besöksnäringen (kvot mellan länets andel av årligen utbildade och länets andel av sysselsatta)

Källa: SCB, LISA-databasen

Östergötland och Jönköping har en kvot på 1, vilket innebär att det finns en balans mellan utbildningsväsendets dimensionering och sysselsättningen i länet.

Gotland och Södermanland är de län som har högst kvot (1,8 respektive 1,7). Det innebär att det i dessa län utbildas en större andel än länens andel av de sysselsatta, vilket skulle innebära att det finns en överproduktion av antalet utbildade. Gotland har dock en särställning, dels genom besöksnäringens starka ställning, dels genom att de absoluta talen är små jämfört med övriga län vilket gör att stora relativa skillnader kan uppstå på grund av små volymer.

Västerbotten och Stockholm är de län med lägst kvot (0,8 för båda), vilket är en indikation på en relativt sett otillräcklig fördelning av utbildningsproduktionen.

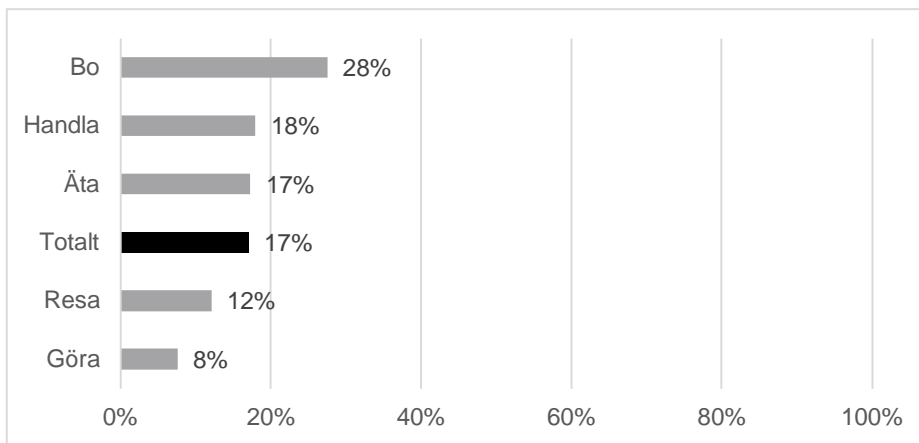
3.5 I vilken utsträckning har de sysselsatta inom besöksnäring en matchande utbildning?

För att få en tydligare bild över hur utbildningen matchar sysselsättningen, undersöks här de sysselsattas utbildningsbakgrund. Totalt har 17 procent av de som arbetar inom besöksnäringen en utbildning kopplad till besöksnäringen.

3.5.1 De som arbetar inom kategorin bo har i högst utsträckning en besöksnäringssinriktad utbildning

Andelen skiljer sig något åt beroende på vilken kategori man arbetar inom. De som arbetar inom kategorin Bo har i högst utsträckning en besöksnäringssinriktad utbildning (28 procent). De som arbetar inom kategorin Göra har i lägst utsträckning en besöksnäringssinriktad utbildning (8 procent).

Figur 8. Andel av de sysselsatta inom besöksnäringen med besöksinriktad utbildning, per kategori (2020).

Källa: SCB, LISA-databasen

I tabellen nedan presenteras de som är sysselsatta inom besöksnäringen inom de olika kategorierna och vilken typ av utbildning de har. I den andra kolumnen presenteras andel med besöksnäringssinriktad utbildning och i de övriga kolumnerna presenteras nivåerna på de icke-besöksinriktade utbildningarna som de sysselsatta har.

Tabell 6. Sysselsatta inom besöksnäringen, andel med besöksinriktad utbildning och andel per utbildningsnivå för de med annan utbildning

Kategori	Besöksnäring- utbildning	Annan utbildning					Okänd	Summa
		Förgymnasial	Gymnasial	Kort eftergymnasial	Lång eftergymnasial			
Bo	28%	18%	32%	5%	12%	6%	100%	
Göra	8%	12%	34%	7%	32%	7%	100%	
Handla	18%	13%	44%	7%	16%	2%	100%	
Resa	12%	13%	39%	8%	16%	12%	100%	
Äta	17%	29%	33%	5%	9%	7%	100%	
Totalt	17%	17%	40%	6%	16%	5%	100%	

Källa: SCB, LISA-databasen

För de som arbetar inom de olika kategorierna och inte har en besöksnäring utbildning är det vanligast att ha en gymnasial utbildning. Denna nivå dominerar inom samtliga kategorier. Högst andel personer med en gymnasial utbildning finns inom kategorin Handla. 44 procent av dessa har en gymnasial utbildning.

En förgymnasial utbildning är vanligast att ha inom kategorin Äta (29 procent) följt av Bo (18 procent). Att ha en kort eftergymnasial utbildning är generellt ovanligt inom samtliga kategorier, i högst utsträckning är det dock de inom kategorin Resa som har en sådan utbildning.

Högst andel personer med en lång eftergymnasial utbildning finns inom kategorin Göra. 32 procent av de som arbetar inom den kategorin har en lång eftergymnasial utbildning.

I tabellen nedan presenteras vilken utbildningsinriktning de som arbetar inom besöksnäringen har.

Tabell 7. Sysselsatta inom besöksnäringen, andel med besöksinriktad utbildning och andel per utbildningsinriktning för de med annan utbildning

Kategori	Besöksnäring- utbildning	Annan utbildning					Okänd	Summa
		Allmän utbildning	Samhällsvetenskap, humaniora, pedagogik	Teknik och naturvetenskap	Hälsa- och sjukvård, tjänster			
Bo	28%	30%	18%	10%	6%	9%	100%	
Göra	8%	22%	38%	15%	8%	8%	100%	
Handla	18%	29%	24%	15%	11%	4%	100%	
Resa	12%	25%	15%	21%	12%	15%	100%	
Äta	17%	42%	15%	10%	4%	11%	100%	
Totalt	17%	31%	22%	14%	9%	7%	100%	

Källa: SCB, LISA-databasen

Den vanligaste utbildningsinriktningen för de som arbetar inom de olika kategorierna inom besöksnäringen är en allmän utbildning. Den är dominerande för samtliga kategorier förutom för kategorin Göra. Inom den kategorin är det inriktningen samhällsvetenskap, humaniora och pedagogik som är vanligast (38 procent). Här återfinns dels samhällsvetenskapligt och humanistiskt inriktade

gymnasieprogram, men det är även den vanligast inriktningen bland de som har en eftergymnasial utbildning. En allmän utbildning är vanligast för de inom kategorin Äta (42 procent).

Utbildning med inriktning Teknik och naturvetenskap är vanligast att ha för de som arbetar inom kategorin Resa (21 procent). Utbildning med inriktning Hälso- och sjukvård, tjänster är vanligast bland de som arbetar inom kategorin Resa (12 procent) och Handla (11 procent).

3.6 Fördjupning - matchning för gymnasieutbildningar

Inom ramen för uppdraget har vi dykt djupare i att analysera matchningen för de med gymnasial utbildning med koppling mot besöksnäringarna. De utbildningar som finns är två nationella yrkesprogram: Restaurang- och livsmedelsprogrammet samt Hotell- och turismprogrammet.³

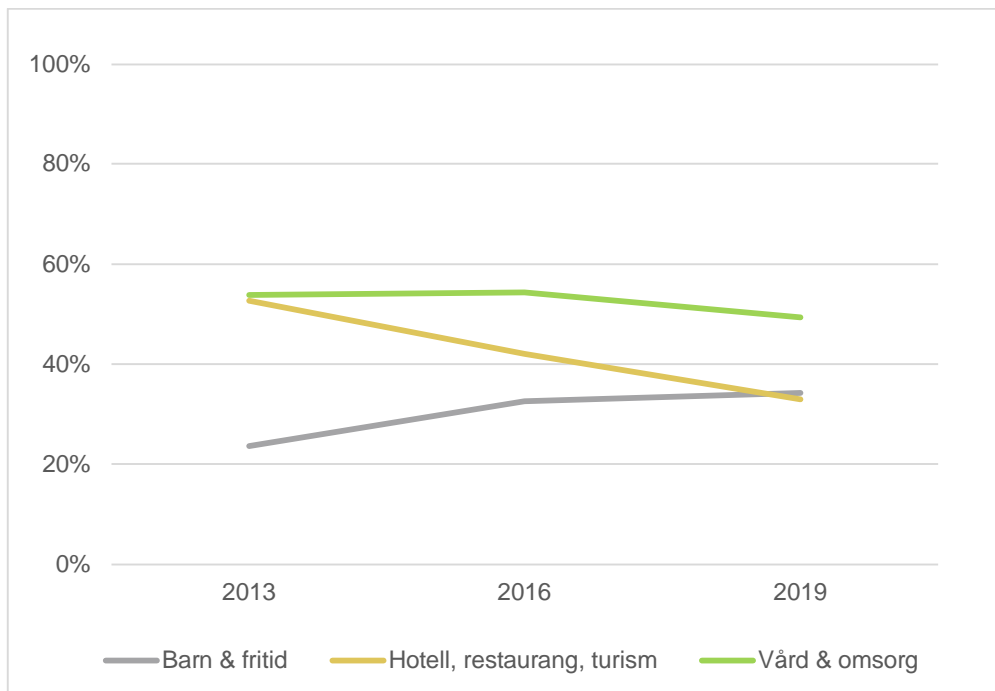
Gymnasieutbildningarna står för en klar majoritet av de utbildade inom besöksnäringarna. Tidigare i rapporten har vi konstaterat att 71 procent av samtliga utbildade inom besöksnäringen har en gymnasial utbildning. Således blir det mest relevant att dyka djupare i denna utbildningskategori. I detta avsnitt jämförs de nationella yrkesprogrammen inom besöksnäringen med yrkesprogram inom Barn och fritid samt inom Vård och omsorg. Dessa har valts för att det är relativt tydligt att följa upp de examinerade ur ett branschperspektiv.

3.6.1 Matchningen försämras över tid efter avslutad besöksnäringsutbildning

I figuren nedan presenteras andel sysselsatta inom näringsgrenar som motsvarar dessa utbildningar. Vi har följt individer som är examinerade år 2010 och följer upp om de har en matchande sysselsättning 2013, 2016 och 2019. År 2019 valdes som senaste år för att inte pandemins effekt skulle påverka analysen.

³ [Nationella gymnasieprogram. Skolverket](#)

Figur 9. Andel som är sysselsatta inom en bransch som motsvarar utbildning 2013–2019, examinerade från gymnasiet år 2010, per gymnasieprogram

Källa: SCB, LISA-databasen

53 procent av de som har läst utbildningar inom Hotell, restaurang och turism arbetar tre år efter examen inom en matchande bransch⁴. Motsvarande siffra för de som läst Vård och omsorg är 53 procent och för de som läst Barn och fritid 24 procent.

Studerar vi vad som hänt tre år senare, det vill säga sex år efter examen, är det 42 procent av de som har läst utbildningar inom Hotell, restaurang och turism som arbetar inom den matchande branschen. Andelen som arbetar inom en matchande bransch är således 11 procentenheter lägre jämfört med 2013. Det innebär att flera har lämnat näringen mellan dessa tre år jämfört med de andra utbildningsinriktningarna.

Studerar vi däremot utvecklingen för de som läst Vård och omsorg är 54 procent fortfarande sysselsatta inom matchande branscher sex år efter examen. Det innebär att det inte är nämnvärt många som lämnat matchade sysselsättning inom Vård och omsorg.

De som läst Barn och fritid söker sig i stället till matchande bransch sex år efter examen. 2016 är det 32 procent som arbetar inom branscher som kopplas till Barn och fritid, 8 procentenheter fler jämfört med tre år tidigare.

Studerar vi vad som har hänt 2019, det vill säga nio år efter examen, är det 33 procent av de som har läst utbildningar inom Hotell, restaurang och turism som arbetar inom en matchande bransch. Det är således ännu fler som har lämnat branschen. Andelen med utbildning som jobbar i ett matchande bransch är 20 procentenheter lägre jämfört med tre år efter examen. Skulle analysen

⁴ Inom besöksnäringen generellt

genomförs för ytterligare ett år framåt, under Coronakrisen, skulle förmodligen andelen vara ännu lägre.

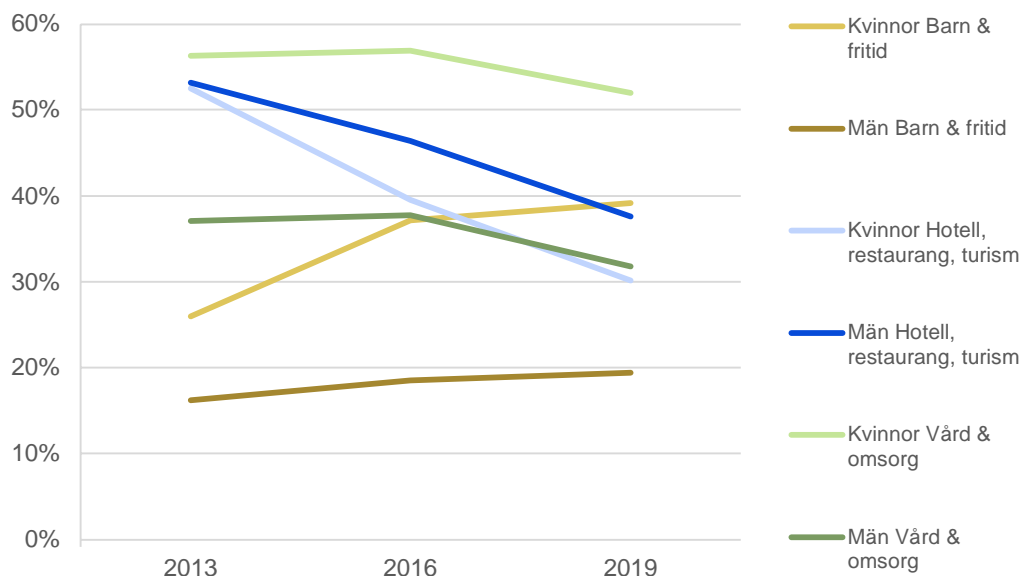
De som har läst Vård och omsorg arbetar i något lägre utsträckning inom en matchad bransch nio år efter examen (49 procent) jämfört med tre år efter examen (54 procent). Tappet är dock inte lika påtagligt jämfört med de som har studerat Hotell, restaurang och turism.

Intressant är att de som har studerat Barn och fritid fortsätter att söka sig till en matchande bransch nio år efter examen. 2019 var andelen sysselsatta i matchande bransch 34 procent, jämfört med 24 procent tre år efter examen.

3.6.2 Kvinnor lämnar branschen i högre utsträckning jämfört med män

I diagrammet nedan görs samma analys uppdelat på kön.

Figur 10. Andel som är sysselsatta inom en bransch som motsvarar utbildning 2013–2019, examinerade från gymnasiet år 2010, per gymnasieprogram och kön

Källa: SCB, LISA-databasen

Om vi börjar studera de som läst Hotell, restaurang och turism kan vi konstatera att kvinnor och män i princip är sysselsatta inom besöksnäringen i samma utsträckning inom besöksnäringen tre år efter examen (52 procent av kvinnorna och 53 procent av männen). Sex år efter examen (2016) kan vi börja se vissa skillnader mellan könen. Kvinnorna är då sysselsatta inom besöksnäringen i lägre utsträckning jämfört med männen (40 procent respektive 46 procent). Nio år efter examen har skillnaderna ökat något. 2019 är 30 procent av de kvinnor som läst Hotell, restaurang och turism sysselsatta inom besöksnäringen. Motsvarande siffra för männen är 38 procent.

Studerar vi de som läst Vård och omsorg finns ett annat mönster. Männen arbetar tre år efter examen i lägre utsträckning inom en matchande bransch (37 procent) jämfört med kvinnorna (56 procent). Sex och nio år efter examen följer

kvinnorna och männen ungefär samma mönster kring huruvida de söker sig till eller lämnar matchande branscher. Männen har över tid en lägre matchningsgrad jämfört med kvinnorna.

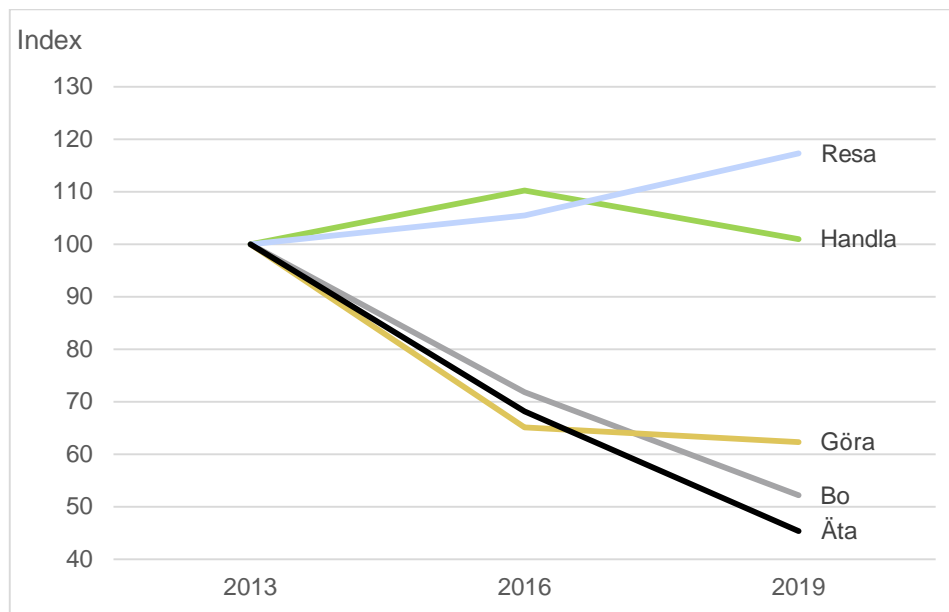
Studerar vi de som läst Barn och fritid finns även där skillnader i vilken utsträckning män och kvinnor arbetar inom en matchande bransch. Tre år efter examen (2013) arbetar 26 procent av kvinnorna inom en matchande bransch. Motsvarande siffra för männen är 16 procent. Sex år efter examen (2016) ökar andelen kvinnor inom en matchande bransch till 37 procent. Andelen ökar även för männen (19 procent), dock inte i samma utsträckning. Nio år efter examen (2019) ökar andelen kvinnor inom en matchande bransch ytterligare, till 39 procent. Männen ligger på samma nivå som år 2016 (19 procent).

Generellt gäller att det underrepresenterade könet tenderar att lämna de matchande branscherna i högre utsträckning än det överrepresenterade könet.

3.6.3 De som arbetar inom kategorierna Äta, Bo och Göra söker sig succesivt bort från dessa yrken

I figuren nedan presenteras utvecklingen över tid för de som studerat Hotell, restaurang och turism, uppdelat på de olika kategorierna Resa, Handla, Göra, Bo och Äta. I figuren har vi skapat ett index med basår 2013. Det innebär att vi analyserar de som arbetar kvar inom branschen år 2013 och sedan följer förändringen över tid.

Figur 11. Examinerade från gymnasieprogram Hotell/Restaurang/Turism 2010 som är sysselsatta inom besöksnäringen 2013–2019, per besöksnäringsskategori (index basår 2013=100)

Källa: SCB, LISA-databasen

Vi kan konstatera att det finns vissa skillnader huruvida man lämnar eller stannar kvar och arbetar inom de olika kategorierna. Inom kategorierna Resa och Handla ökar andelen som söker sig till branschen med utbildning inom Hotell, restaurang och turism år 2016 (sex år efter examen). Andelen som söker sig till kategorin Resa ökar ytterligare till 2019 (nio år efter examen) medan personer som arbetar inom kategorin Handla söker sig bort från branschen

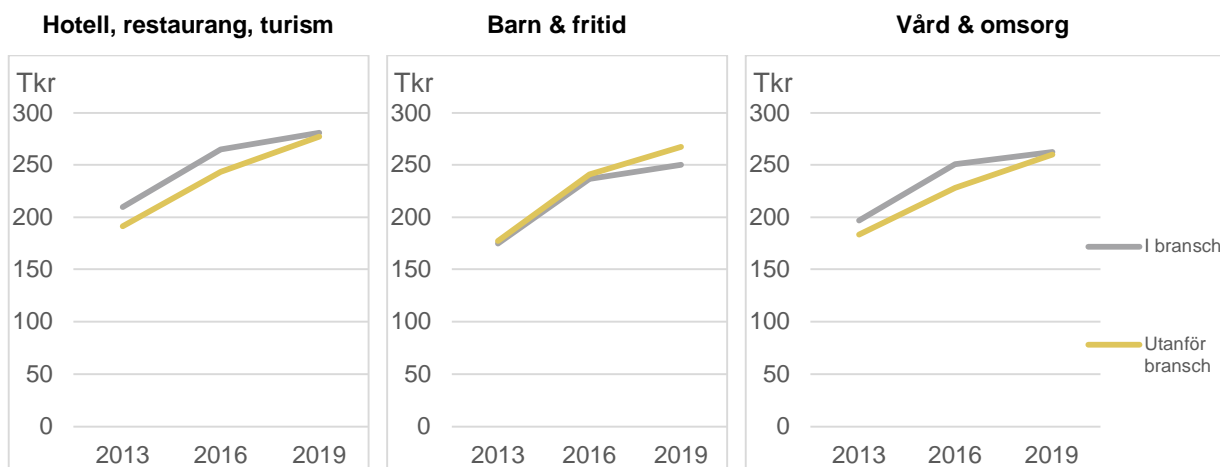
mellan de åren. Däremot är det fortfarande ungefär lika många som arbetar inom kategorin som det är tre år efter examen.

De som studerat Hotell, restaurang och turism och börjat arbeta inom kategorierna Äta och Bo 2013 (tre år efter examen) söker sig succesivt bort från dessa yrken. Det finns ett tydligt tapp både mellan 2013 och 2016 samt mellan 2016 och 2019. De som börjat arbeta inom kategorin Göra år 2013 söker sig också från branschen mellan 2013 och 2016. Mellan 2016 och 2019 finns det även flera som söker sig från branschen, dock är tappet inte lika påtagligt som mellan 2013 och 2016.

3.6.4 Kvarvarande inom besöksnäringen tjänar mer jämfört med om de hade arbetat inom en annan bransch

För att undersöka möjliga orsaker till att personer som har studerat Hotell, restaurang och turism med tiden söker sig bort från dessa yrken har vi jämfört genomsnittlig medianinkomst för de som arbetar kvar i branschen med de som arbetar utanför branschen. För att sätta detta i en kontext jämförs detta med hur det ser ut för de som utbildat sig inom Barn och fritid och Vård och omsorg, vilka är utbildningar som tydligt kan följas upp i matchande branscher. Detta presenteras i diagrammen nedan. Vi använder samma grupp som tidigare, det vill säga gruppen som examinerades år 2010.

Figur 12. Genomsnittlig förvärvsinkomst (tkr) i median, för examinerade från gymnasiet år 2010, sysselsatta i branscher som motsvarar utbildningen respektive utanför, per gymnasieprogram 2013-2019

Källa: SCB, LISA-databasen

Studerars grafen för de som har läst Hotell, restaurang och turism kan vi konstatera att inkomsterna för de som väljer att arbeta kvar inom besöksnäringen är högre jämfört med de som arbetar utanför branschen, tre och sex år efter examen (2013 och 2016). De som arbetar inom besöksnäringen tjänar i genomsnitt drygt 18 000 kronor mer årligen jämfört med de som arbetar i en annan bransch år 2013 (9 procent). År 2016 är motsvarande siffra drygt 21 000 kronor (8 procent). Nio år efter examen ser vi dock att skillnaderna minskar och de som valt att arbeta utanför branschen är uppe i nästan samma lönenivåer som de som valt att arbeta kvar i branschen.

De inom besöksnäringen tjänar 2019 drygt 3 400 kronor mer per år jämfört med de som arbetar utanför branschen (1 procent).

Studerar vi grafen för de som läst Barn och fritid kan vi se ett annat mönster. De som arbetar inom ett matchande yrke tjänar generellt mindre jämfört med de som valt att arbeta utanför branschen. År 2013 tjänar de drygt 2 200 kronor mindre (1 procent) jämfört med de som arbetar utanför branschen med samma utbildning. År 2016 är motsvarande siffra drygt 4 700 (2 procent). Nio år efter examen ökar dock skillnaden, 2019 är löneskillnaden drygt 17 300 (7 procent).

Studerar vi slutligen grafen för de som läst Vård och omsorg ser vi att de som väljer att arbeta inom ett matchande yrke har en högre inkomst jämfört med de som arbetar utanför branschen. År 2013 tjänar de som arbetar inom ett matchande yrke drygt 13 000 mer än de som arbetar utanför branschen (7 procent). År 2016 ökar skillnaderna, då tjänar de som arbetar inom branschen drygt 22 000 mer årligen (9 procent). Nio år efter examen minskar skillnaden relativt kraftigt. År 2019 är skillnaden drygt 2 500 kronor årligen (1 procent).

4. Arbetsmarknadsutbildningar inom besöksnäringen

I kapitlet presenteras Arbetsförmedlingens arbetsmarknadsutbildningar inom besöksnäringen. I kapitlet presenteras och beskrivs de identifierade arbetsmarknadsutbildningarna, deras omfattning samt i vilken utsträckning de som studerat dessa utbildningar får arbete.

4.1 Introduktion

Detta kapitel är tänkt att komplettera den kartläggning som genomfördes på uppdrag av Tillväxtverket 2017, *Rapport 0211: Utbildningar inriktade mot turism*. Rapporten är en kartläggning av turismutbildningar inom gymnasieskolan, den kommunala vuxenskolan (Komvux), yrkeshögskolor, folkhögskolor samt universitet och högskolor.

Rapporten visade att utbildningar riktade mot turism fanns på samtliga utbildningsnivåer och att de flesta elever fanns vid gymnasieskolans program för restaurang och livsmedel respektive hotell och turism (liksom vår kartläggning kan konstatera). Av det totala elevantalet i kartläggningen fanns 82 procent på gymnasial nivå. Därefter följde universitet och högskola (9 procent), yrkeshögskolor (7 procent) och folkhögskolor (2 procent). Kartläggningen visade att utbildningarna var förhållandevis väl utspridda över landet.

Vidare konstaterades i kartläggningen att elevantalet på de gymnasiala utbildningarna var för få för att uppfylla näringens efterfrågan. De elever som examineras från gymnasie- och yrkeshögskoleutbildningar beskrevs i stor utsträckning få arbete direkt efter utbildningen medan de studerande vid universitet och högskolor bedömdes ha något svårare att komma in på arbetsmarknaden. Detta eftersom det av sakkunniga inom universitet och högskola konstaterades att det finns en utmaning kring ojämn kvalitet i dessa utbildningar. Ett antal bedömare menade också att näringen behöver få bättre insikt i betydelsen och värdet av att rekrytera högutbildade personer.

Kartläggningen innehöll inte de arbetsmarknadsutbildningar som Arbetsförmedlingen erbjuder. Därför är detta kapitel tänkt att komplettera med dessa.

4.1.1 Arbetsmarknadsutbildningar ges inom yrken där det är brist på utbildad personal

Arbetsmarknadsutbildningar är en del av Arbetsförmedlingens Arbetsmarknadspolitiska program. En arbetsmarknadsutbildning är en kort,

yrkesinriktad utbildning till yrken där det är brist på utbildad personal. Utbildningen är på heltid och är oftast från några veckor upp till sex månader lång, men kan i vissa fall vara längre. Utbildningarna ges av olika utbildningsanordnare runt om i landet, på uppdrag av Arbetsförmedlingen.

Det är Arbetsförmedlingen som bedömer om en individ är aktuell för en arbetsmarknadsutbildning. De väger samman tidigare utbildningar och erfarenheter, individens möjligheter att få jobb samt hur behoven på arbetsmarknaden ser ut. Sökanden behöver även uppfylla kriterierna nedan:

- Du har fyllt 25 år
- Du är yngre än 25 år och har en funktionsnedsättning som påverkar din arbetsförmåga
- Du har fyllt 18 år och står långt ifrån arbetsmarknaden

Individen som går en arbetsmarknadsutbildning kan ansöka om ersättning hos Försäkringskassan.⁵

4.2 Identifierade arbetsmarknadsutbildningar

4.2.1 31 olika arbetsmarknadsutbildningar identifierades inom yrkesområdena kock, servering och bageri och konditori

Totalt identifierades 31 olika arbetsmarknadsutbildningar på Arbetsförmedlingens hemsida inom yrkesområdet hotell, restaurang och storhushåll.⁶ Arbetsmarknadsutbildningarna anordnas av externa leverantörer. De som anordnar de identifierade arbetsmarknadsutbildningarna inom besöksnäringen är Utbildning Nord, Lernia Utbildning AB, Astar AB, YrkesAkademin AB och Kunskapscompaniet Ankaret AB.

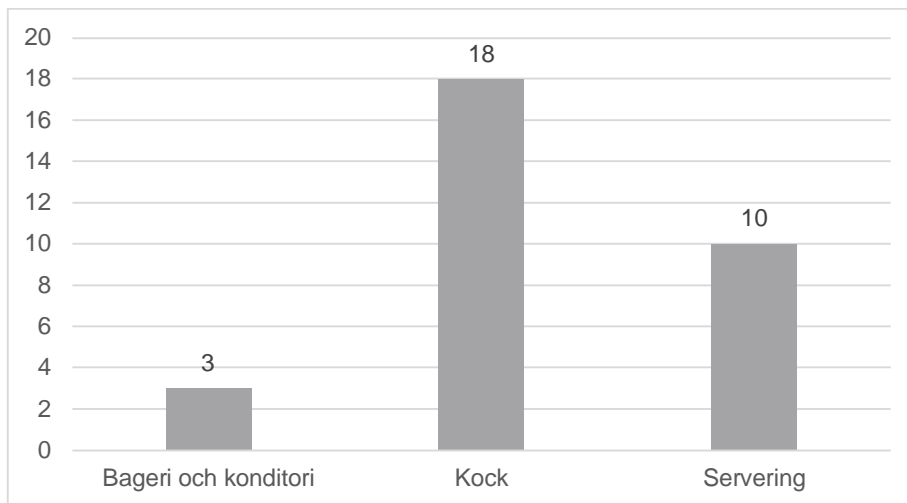
De identifierade utbildningarna ges inom yrkena kock, servering och bageri och konditori.⁷ Antalet utbildningar inom de olika yrkesområdena presenteras i figuren nedan.

⁵ [Fakta om arbetsmarknadsutbildningar, Arbetsförmedlingen](#)

⁶ [Arbetsmarknadsutbildningar, Arbetsförmedlingen](#), Datum för sök: 28/11–2022

⁷ I mejlkorrespondens uppges att Arbetsförmedlingen inte har haft någon renodlad hotellutbildning.

Figur 13. Inriktningar på arbetsmarknadsutbildningar inom yrkesområdet hotell, restaurang och storkök

Källa: Arbetsförmedlingen

Flest utbildningar ges inom yrkena kock (18) följt av servering (10). Utbildningar inom bageri och konditori finns i lägst utsträckning (3).

Utbildningarna till **kock** beskrivs ge en bred grundläggande kompetens för arbete med kalla och varma rätter i både stora och små kök. Utbildningarna inom **servering** beskrivs förbereda deltagarna för arbete med servering på restauranger, hotell, konferensanläggningar med mera.

Utbildningarna inom **bageri och konditori** beskrivs ge deltagaren kunskaper för hantverksmässigt arbete inom bageri och konditori. Utbildningen är utformad för att deltagaren ska kunna arbeta både som bagare och konditor, vilket beskrivs ge ett omväxlande arbete med större möjligheter till anställning.

Praktik ingår i samtliga utbildningsinriktningar.

4.2.2 Arbetsmarknadsutbildningarna är förankrade i näringsens behov

De arbetsmarknadsutbildningar som vi har identifierat inom besöksnäringen och som de externa leverantörerna erbjuder beskrivs bygga på Skolverkets nationella yrkespaket för Komvux. De nationella yrkespaketen är utformade av Skolverket i samråd med bransch-kunniga och de nationella programråden. Nationella programråd finns för varje yrkesprogram i gymnasieskolan. Uppdraget har under åren vidgats från att enbart gälla gymnasieskolans yrkesprogram till att gälla all gymnasial yrkesutbildning, inklusive gymnasiesärskolan, Komvux på gymnasial nivå och Komvux som särskild utbildning på gymnasial nivå.

Syftet med programråden är att stärka samarbetet mellan gymnasieskolan, gymnasiesärskolan, Komvux och arbetslivet, för att yrkesutbildningarna bättre ska motsvara arbetslivets behov.

Skolverket är de som utser de nationella programrådets ledamöter. Dessa har i sin tur nominerats av arbetsgivarorganisationer, arbetstagarorganisationer, branscher och myndigheter. Ledamöterna är representanter från arbetslivet

med kunskap om programmens yrkesområden, till exempel som ansvariga för utbildnings- eller kompetensförsörjningsfrågor.⁸

I tabellen nedan presenteras de organisationer som ingår i de nationella programråden för Hotell- och turismprogrammet och Restaurang- och livsmedelsprogrammet. Det är således de organisationerna som är delaktiga i framtagandet av Skolverkets nationella yrkespaket för Komvux, vilket arbetsmarknadsutbildningarna bygger på.

Tabell 8. Organisationer som ingår i de nationella programråden för hotell- och turismprogrammet och Restaurang- och livsmedelsprogrammet

Hotell- och turismprogrammet	Restaurang- och livsmedelsprogrammet
Visita	Arbetsförmedlingen
Arbetsförmedlingen	Hotell- och restaurangfacket
Yrkesakademien AB	Kommunal
SRF	Kost och näring
Hotell- och restaurangfacket	Kött- och charkföretagen
Visit Sweden	Livsmedelsarbetareförbundet
SCR Svensk camping	Sveriges bagare och konditorer
UHR	Utbildningsrådet för hotell och restaurang
Svenska skidanläggningars organisation	Visita

Källa: Arbetsförmedlingen

4.2.3 Utbildningarna pågår i ungefär ett år och är spridda över landet

I tabellen har vi sammanställt de olika utbildningsinriktningarnas längd.

Tabell 9. Arbetsmarknadsutbildningarnas längd.

Utbildning	Längd
<i>Bageri och konditori</i>	49 veckor
<i>Kock</i>	45 veckor
<i>Servering</i>	52 veckor

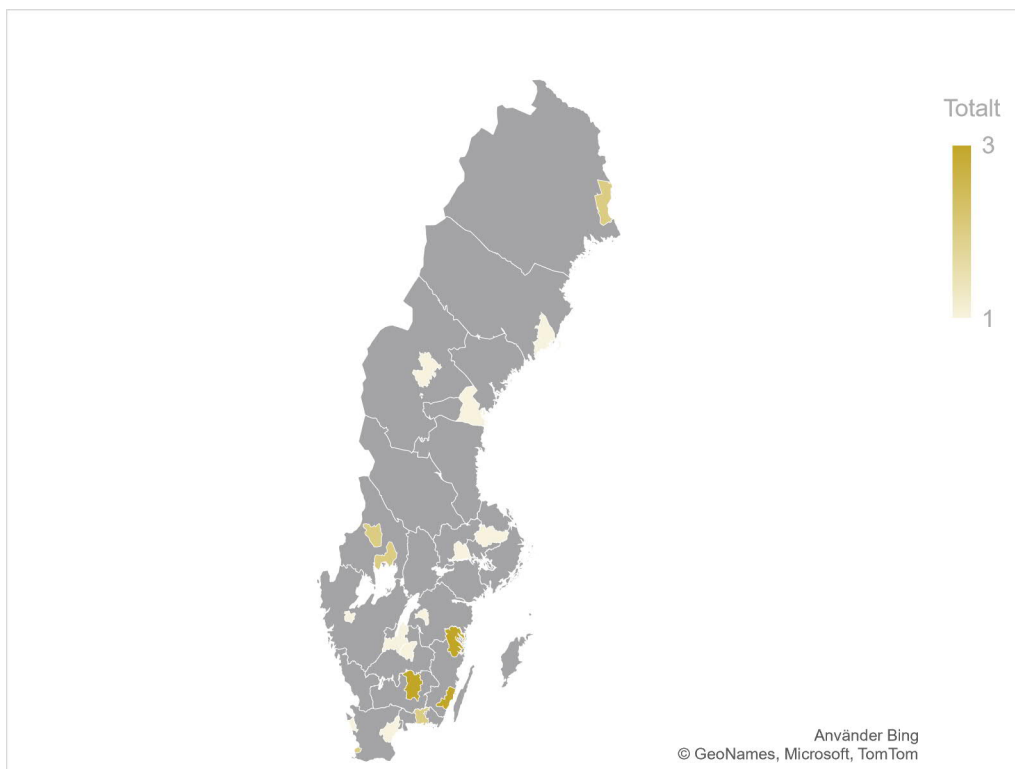
Källa: Arbetsförmedlingen

Utbildning inom bageri och konditori pågår i 49 veckor, inom kock i 45 veckor och inom servering i 52 veckor⁹. Utbildningarna genomförs på 20 olika orter i Sverige. Utbildningarnas geografi visualiseras på kartan nedan.

⁸ Nationella yrkespaket för Komvux. Skolverket

⁹ Det finns ett undantag inom serveringsutbildningarna. En utbildning pågår i 37 veckor.

Figur 14. Utbildningarnas geografi.

Källa: Arbetsförmedlingen

Flest antal utbildningar ges i Kalmar, Växjö och i Västervik. De erbjuder utbildningar inom alla tre kategorier; kock, servering, samt bageri och konditori. Orter som erbjuder utbildningar inom två kategorier är Malmö, Karlstad, Ronneby, Sunne och Övertorneå. Den specifika geografien inom de olika kategorierna kock, servering och bageri och konditori presenteras i bilagan.

4.3 Utbildningarnas omfattning

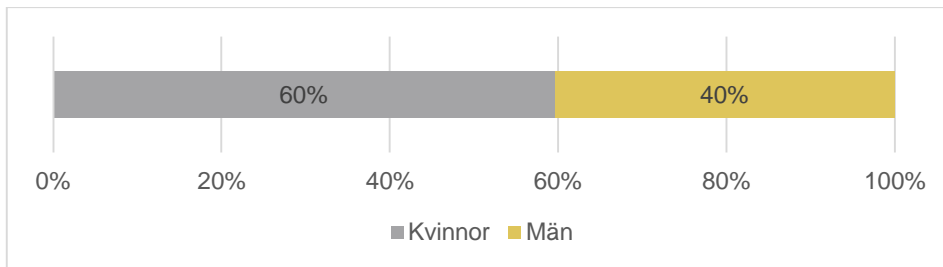
4.3.1 Årligen utbildas ungefär 1 700 personer

För att undersöka utbildningarnas omfattning och vilka som gått utbildningarna har vi fått data från Arbetsförmedlingen. Data uppges motsvara de utbildningar som finns på deras hemsida inom kategorierna "Hotell, restaurang och storhushåll". Arbetsförmedlingen gör en uppföljning av deltagarna 90 dagar efter avslutad arbetsmarknadsutbildning. Vi undersöker uppföljningen under 2021. Totalt var det 1 714 som ingick i uppföljningen 2021 och således hade avslutat en utbildning 90 dagar innan (presenteras i figuren nedan).

4.3.2 En majoritet av deltagarna är födda utanför Europa

I figuren nedan presenteras deltagarna uppdelat på kön.

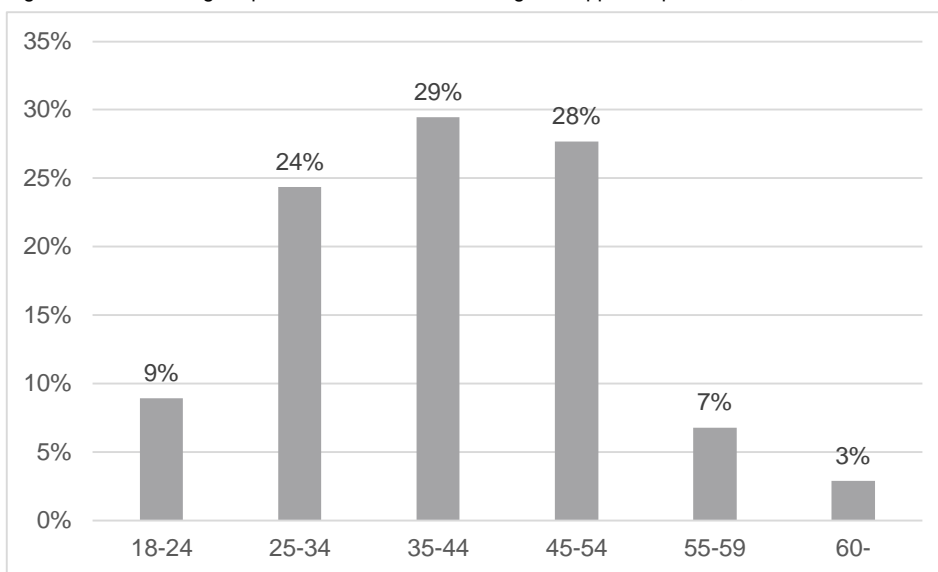
Figur 15. Andel deltagare på arbetsmarknadsutbildningarna uppdelat på kön, år 2021.

Källa: Arbetsförmedlingen

Ungefär 60 procent av de som deltagit i utbildningarna var kvinnor. I figuren nedan presenteras deltagarna uppdelat på ålder.

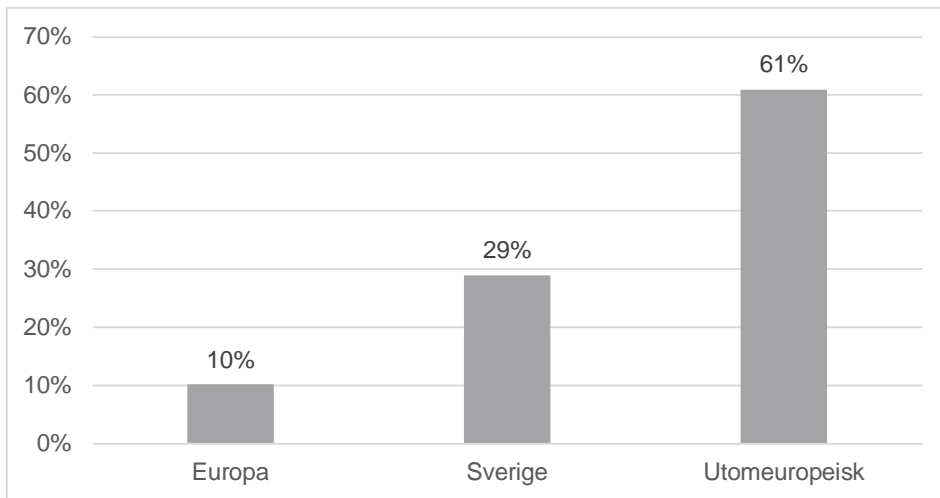
Figur 16. Andel deltagare på arbetsmarknadsutbildningarna uppdelat på ålder, år 2021.

Källa: Arbetsförmedlingen

Den största ålderskategorin på utbildningarna var personer mellan 35–44 år (29 procent) följt av personer mellan 45–54 (28 procent) och 25–34 (24 procent). Få av deltagarna var över 60 (3 procent). I figuren nedan presenteras deltagarna uppdelat på födelseregion.

Figur 17. Andel deltagare på arbetsmarknadsutbildningarna uppdelat på födelseregion, år 2021.

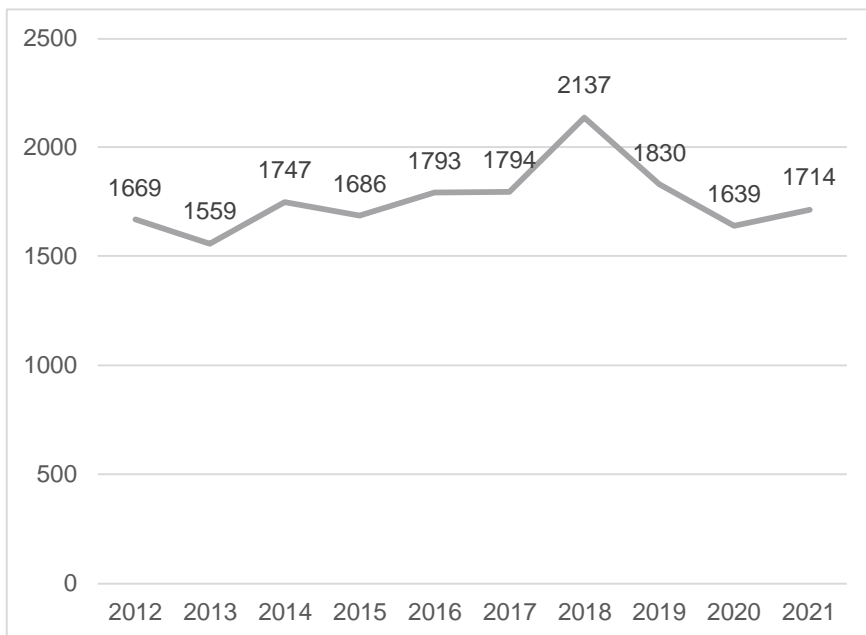
Källa: Arbetsförmedlingen

En klar majoritet av deltagarna var födda utanför Europa, 61 procent. 10 procent av deltagarna var födda i Europa och 29 procent var födda i Sverige.

4.3.3 Omfattningen av antalet utbildade är relativt konstant över tid

I figuren nedan presenteras antalet deltagare som genomfört arbetsmarknadsutbildningar mellan 2012–2021. Även här används Arbetsförmedlingens uppföljning av deltagarna 90 dagar efter avslutad arbetsmarknadsutbildning.

Figur 18. Antal deltagare på arbetsmarknadsutbildningar mellan 2012-2021.

Källa: Arbetsförmedlingen

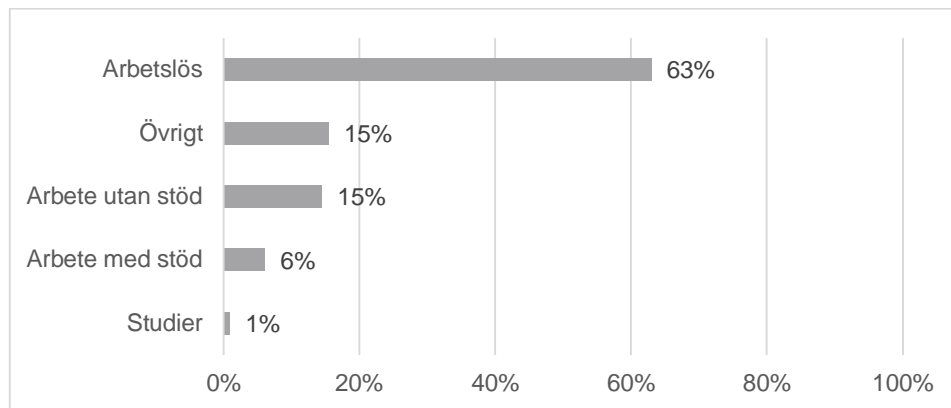
Studerars grafen kan vi konstatera att antal som genomfört utbildningarna har legat på relativt stabila nivåer över tid. I genomsnitt har 1 757 personer årligen genomgått en arbetsmarknadsutbildning (en median på 1 731 personer). Högst antal utbildade fanns 2018 då 2 137 personer deltog i en arbetsmarknadsutbildning.

4.4 Andel i arbete efter avslutad arbetsmarknadsutbildning

4.4.1 15 procent får ett arbete utan stöd efter avslutad utbildning

I Arbetsförmedlingen uppföljning av deltagarna 90 dagar efter avslutad arbetsmarknadsutbildning följs även deras arbetsmarknadsstatus upp. I figuren nedan presenteras uppföljningen under 2021.

Figur 19. Uppföljning 90 dagar efter avslutad deltagarperiod i Arbetsmarknadsutbildning, 2021. N=1714

Källa: Arbetsförmedlingen

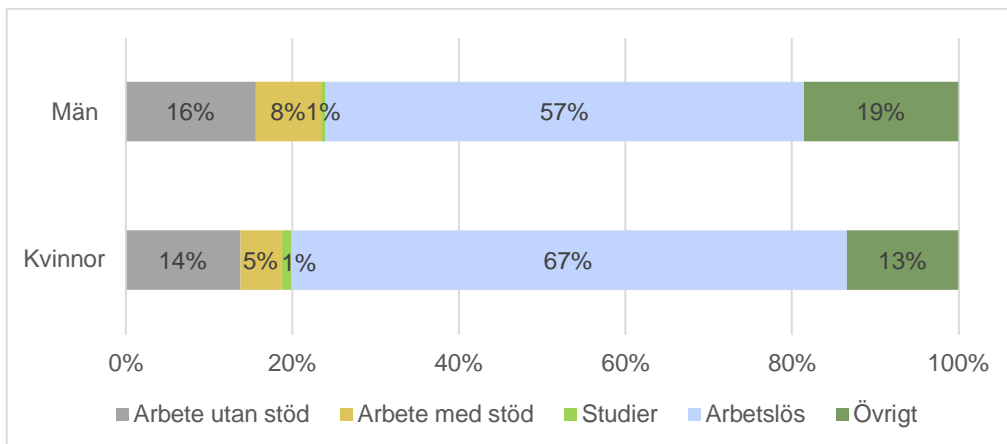
63 procent av de som gick en arbetsmarknadsutbildning inriktad mot Hotell, restaurang och storhushåll var arbetslösa 90 dagar efter avslutad arbetsmarknadsutbildning. 15 procent av de som genomfört utbildningen har ett arbete utan stöd och 6 procent ett arbete med stöd. Det går dock inte att avgöra om dessa fått ett matchande arbete inom besöksnäringen.

Två av utbildningarna som är med i uppföljningen är grundutbildningar, vilket Arbetsförmedlingen menar kräver påbyggnadsutbildning efter genomförd utbildning. I statistiken ser vi dock inte att dessa deltagare är i studier i någon högre utsträckning jämfört med deltagare som gått andra utbildningar. Exkluderas dessa två utbildningar ur beräkningarna är 17 procent i arbete utan stöd, 7 procent i arbete med stöd och 58 procent arbetslösa.

4.4.2 Yngre och svenskfödda kommer i arbete i högre utsträckning

I figuren nedan analyseras resultaten uppdelat på kön.

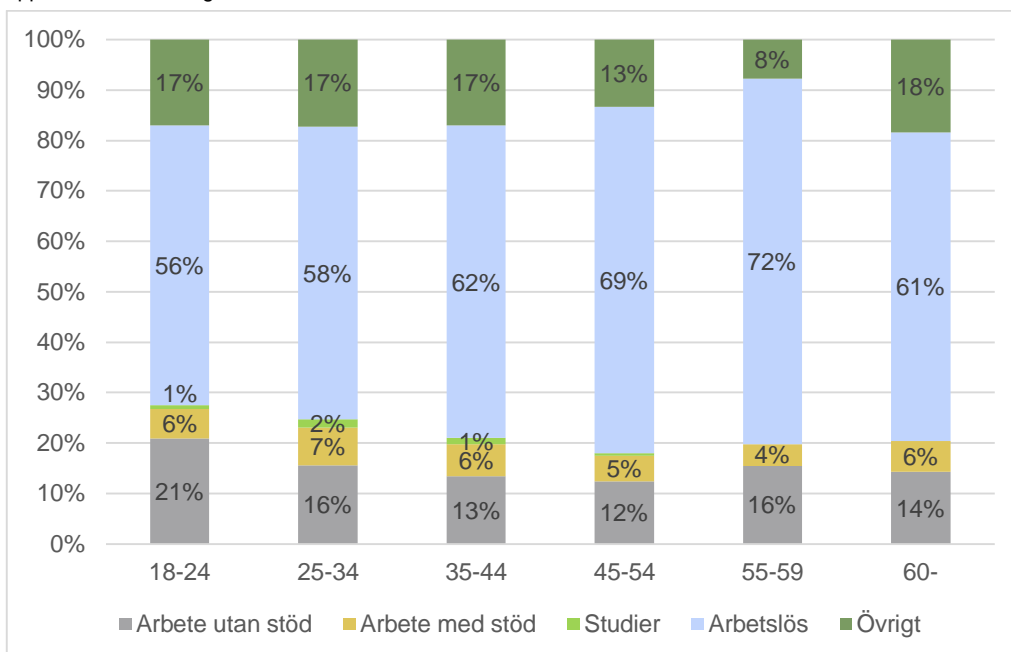
Figur 20. Uppföljning 90 dagar efter avslutad deltagarperiod i Arbetsmarknadsutbildning, 2021, uppdelat på kön. N=1714

Källa: Arbetsförmedlingen

16 procent av männen och 14 procent av kvinnorna kom i arbete utan stöd efter utbildningarna. Kvinnor är arbetslösa i högre utsträckning jämfört med männen (67 respektive 57 procent). I figuren görs en liknande analys uppdelat på ålder.

Figur 21. Uppföljning 90 dagar efter avslutad deltagarperiod i Arbetsmarknadsutbildning, 2021, uppdelat i ålderskategorier. N=1714

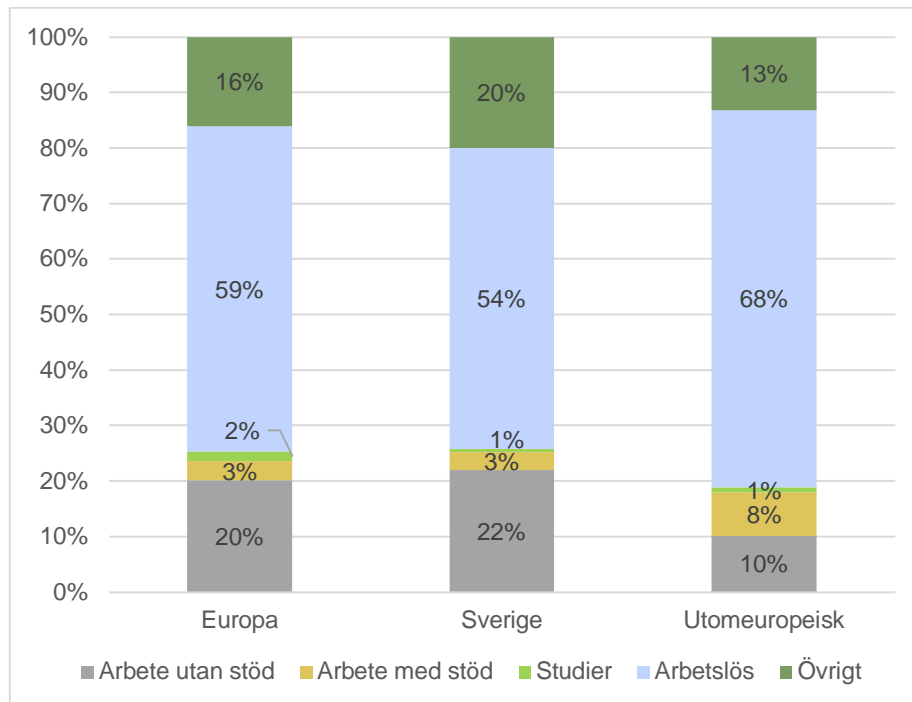

Källa: Arbetsförmedlingen

Åldersgruppen 18–24 år går i högst utsträckning ut i arbete utan stöd (21 procent). För övriga ålderskategorier ligger andelen mellan 12–16 procent. Åldersgruppen 55–59 är i högst utsträckning arbetslösa efter avslutad utbildning (72 procent).

I figuren nedan analyseras resultaten baserat på deltagarnas födelseregion uppdelat på deltagare födda i Sverige, i Europa eller utanför Europa.

Figur 22. Uppföljning 90 dagar efter avslutad deltagarperiod i Arbetsmarknadsutbildning, 2021, uppdelat på födelseregion. N=1714

Källa: Arbetsförmedlingen

Vi kan se att resultaten skiljer sig åt beroende på vilken födelseregion deltagarna har. Deltagarna som är födda utanför Europa går i lägst utsträckning ut i arbete utan stöd efter genomförd utbildning. 10 procent av deltagarna som är födda utanför Europa får ett arbete utan stöd efter avslutad arbetsmarknadsutbildning. Motsvarande siffra för de födda i Sverige är 22 procent och för de födda i Europa 20 procent.

På samma vis är de födda utanför Europa arbetslösa i högre utsträckning efter utbildningen, 68 procent. Motsvarande siffra för de födda i Sverige är 53 procent och för de födda i Europa 59 procent.

4.4.3 Andelen i arbete efter utbildningen är relativt låg jämfört med övriga utbildningar

I tabellen nedan jämförs resultaten med andra arbetsmarknadsutbildningar under samma tidsperiod.

Tabell 10. Uppföljning 90 dagar efter avslutad deltagarperiod i Arbetsmarknadsutbildning, 2021.

<i>Utbildningsinriktning</i>	Arbete utan stöd	Arbete med stöd	Studier	Arbetslös	Övrigt	Antal individer
<i>Transport</i>	42%	6%	1%	35%	17%	3 669
<i>Teknik/natur</i>	36%	10%	1%	33%	21%	872
<i>Kultur</i>	30%	0%	3%	28%	39%	627
<i>Totalt</i>	26%	8%	1%	47%	18%	17 763
<i>Maskin</i>	26%	8%	1%	41%	24%	463
<i>Kundservice</i>	26%	14%	2%	37%	22%	329
<i>Hantverk</i>	25%	10%	1%	52%	13%	4 484
<i>IT</i>	24%	4%	3%	48%	21%	1 234
<i>Bygg</i>	20%	11%	1%	47%	21%	1 435
<i>Övrigt</i>	17%	12%	1%	54%	16%	1 926
<i>Kontor</i>	16%	0%	2%	69%	14%	51
<i>Vård</i>	15%	6%	4%	56%	18%	665
<i>Restaurang</i>	15%	6%	1%	63%	15%	1 714
<i>Ekonomi</i>	12%	6%	1%	69%	12%	106
<i>Pedagog</i>	5%	6%	4%	66%	18%	188

Källa: Arbetsförmedlingen

Studerars samtliga arbetsmarknadsutbildningar är 26 procent i arbete utan stöd efter 90 dagar, 8 procent i arbete med stöd och 47 procent arbetslösa. Högst andel i arbete utan stöd finns bland deltagare som genomfört arbetsmarknadsutbildningar inom yrkesområdena Transport, Teknik/natur och kultur. Bland dem är även andelen arbetslösa lägst.

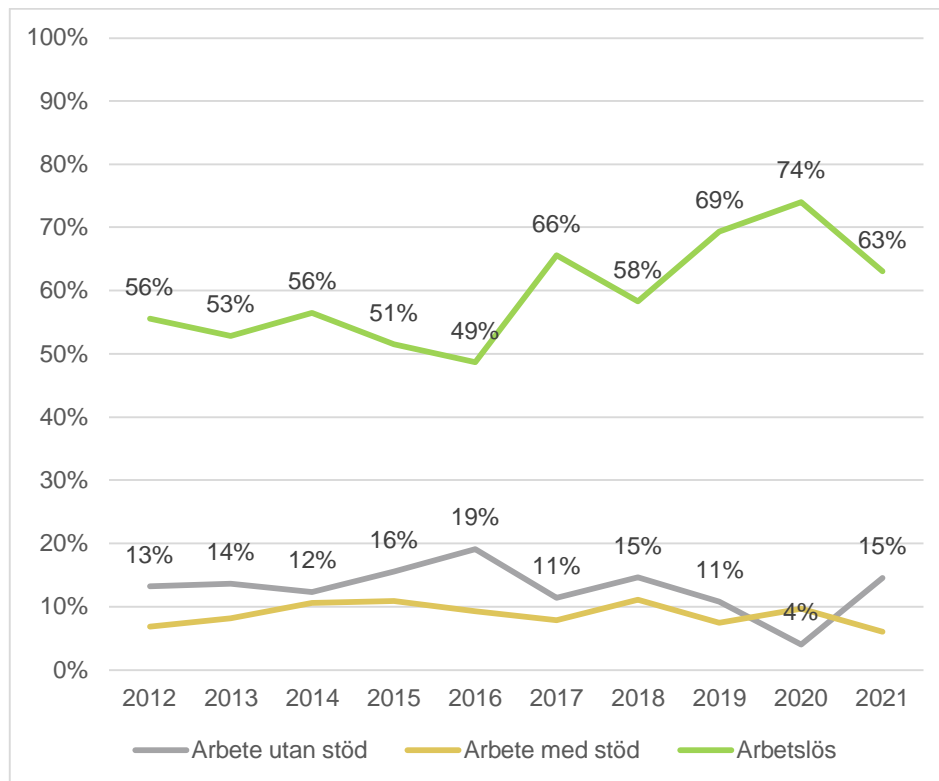
Genom att studera tabellen kan vi se att andelen i arbete utan stöd för de som gått arbetsmarknadsutbildningar inom hotell, restaurang och storkök (restaurang i tabellen ovan) är relativt låg jämfört med övriga utbildningar. Andelen arbetslösa är även relativt sätt hög.

Värt att notera är att vissa av de andra utbildningarna i tabellen ovan även kan leda till ett arbete inom besöksnäringen. Detta kan exempelvis vara arbetsmarknadsutbildningar inom transport, kultur och ekonomi. Däremot är dessa utbildningar inte lika renodlat riktade mot besöksnäringen.

4.4.4 Andel i arbete efter avslutad arbetsmarknadsutbildning har konstant legat på relativt låga nivåer

I grafen nedan presenteras förändring över tid sett till deltagarnas arbetsmarknadsstatus efter avslutad arbetsmarknadsutbildning inom hotell, restaurang och storkök.

Figur 23. Uppföljning 90 dagar efter avslutad deltagarperiod i Arbetsmarknadsutbildning inom hotell, restaurang och storkök. År 2012-2022.

Källa: Arbetsförmedlingen

Vi kan konstatera att de som fått ett arbete med eller utan stöd efter avslutad arbetsmarknadsutbildning konstant har legat på relativt låga nivåer.

2012-2014 var andelen i arbete utan stöd omkring 12-14 procent. Därefter blev andelen något högre (16-19 procent) för att år 2017-2019 ligga mellan 11-15 procent. Pandemin (år 2020) syns tydligt i diagrammet. Andelen i arbete utan stöd var då 4 procent. Arbetslösheten efter utbildning var även särskilt hög under detta år, 74 procent. År 2021 var andelen i arbete utan stöd tillbaka på "normala nivåer".

4.5 Avslutande kommentar

Arbetsmarknadsutbildningarna står för en liten andel av det totala utbildningssystemet. I genomsnitt utbildas ungefär 1 750 personer årligen genom en arbetsmarknadsutbildning inom yrkesområdet hotell, restaurang och storhushåll. För att sätta detta i proportion till andra utbildningstyper framkom i kartläggningen av turismutbildningar som genomfördes 2016, *Rapport 0211: Utbildningar inriktade mot turism*, att det utbildades drygt 10 600 elever på gymnasiet 2016.

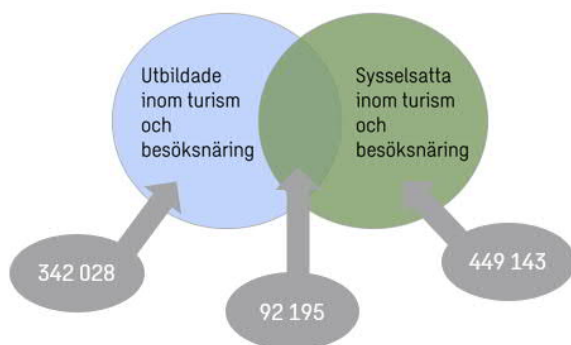
Även i vår kartläggning har vi konstaterat att arbetsmarknadsutbildningarna står för en liten andel av det totala antalet utbildade, endast 2 procent av de totala antalet utbildade finns inom denna kategori. De gymnasiala utbildningarna stod för 71 procent av det totala antalet utbildade.

Vi kan således konstatera att en liten andel av de utbildade inom besöksnäringen har en arbetsmarknadsutbildning. Detta måste man ha i beaktning när man gör en generell analys över utbildningssystemet mot besöksnäringen.

5. Slutsatser

Vår huvudsakliga och övergripande slutsats är att **matchningen mellan utbildning och arbete inom besöksnäringen är bristfällig**, något som stämmer väl överens med bilden från tidigare undersökningar. Besöksnäringen – enligt den definition som används i denna analys – består av drygt 540 000 sysselsatta. Samtidigt finns det nästan 435 000 personer med en utbildning med koppling till besöksnäringarna. Däremot finns det bara ungefär 92 000 personer som både har en besöksnäringutbildning och är sysselsatta inom besöksnäringen. Detta visualiseras i figuren nedan. Vid tolkningen av resultatet ska man dock (som nämnts tidigare) ha i åtanke att exempelvis hela handelssektorn ingår, vilken endast till viss del är kopplad till besöksnäringen.

Figur 24. Sammanfattning över sysselsatta, utbildade och matchning med koppling till besöksnäringen

Källa: SCB; LISA-databasen

Detta innebär att det bara är 17 procent av de som är sysselsatta inom besöksnäringen som har en besöksnäringutbildning och att det endast är 21 procent som är besöksnäringutbildade som är sysselsatta inom besöksnäringen. Denna övergripande slutsats bygger på följande analysresultat:

- Få av de som har en utbildning med koppling till besöksnäringen väljer att jobba i branschen
- Matchningen försämras över tid efter avslutad utbildning
- Få kommer i arbete efter en Arbetsmarknadsutbildning
- Näringsen är endast i liten utsträckning beroende av utbildningssystemet för sin kompetensförsörjning
- I denna studie framträder inga belägg för att matchningsproblematiken grundas i låga löner

5.1 Få av de som utbildas inom besöksnäring väljer att jobba i branschen

Totalt arbetar alltså endast 21 procent av de som har en utbildning med inriktning mot besöksnäring, inom besöksnäringen. Andelen skiljer sig något åt beroende på vilken inriktning och vilken nivå man har studerat utbildningen på.

I högst utsträckning arbetar de som studerat Hotell och restaurang samt Turism, resor och fritid inom besöksnäringen (29 procent). I lägst utsträckning arbetar de som studerat Hushåll och lokalvård inom besöksnäringen (12 procent).

Sett till utbildningsnivå arbetar i högst utsträckning de som studerat en gymnasial utbildning inom besöksnäringen (23 procent) följt av yrkeshögskola (22 procent). I lägst utsträckning arbetar de som studerat en lång eftergymnasial utbildning (ej yrkeshögskola) inom besöksnäringen (14 procent).

Jämför man matchningen för de utbildade inom de olika sysselsättningskategorierna Bo, Göra, Handla, Resa och Åta arbetar de med utbildning främst inom kategorin Handla. 12 procent av de som läst utbildningar inom besöksnäring arbetar inom denna kategori.

5.2 Matchningen försämras över tid efter avslutad utbildning

Genom att följa de som examinerats från gymnasiala utbildningar inom besöksnäringen 2010 kan vi konstatera att det finns ett tydligt mönster att de succesivt, över tid, lämnar näringen. Tre år efter examen arbetade 53 procent inom branschen och nio år efter examen arbetade endast 33 procent inom branschen. Samma tydliga nedgång finns inte inom de andra yrkesutbildningarna vi jämförde med. Bland de som studerat Barn och fritid ses snarare ett omvänt mönster.

Kvinnor lämnar branschen i högre utsträckning jämfört med männen. Tre år efter examen är män och kvinnor sysselsatta inom besöksnäringen i ungefär samma utsträckning. Över tid är det dock färre kvinnor än män som väljer att stanna kvar inom branschen. Denna typ av skillnad över tid framträder inte för de som har studerat Vård och omsorg och Barn och fritid. Däremot arbetar kvinnorna generellt och över tid i högre utsträckning inom ett matchande yrke jämfört med männen inom dessa utbildningskategorier.

Bland de som studerat besöksnäringsutbildningar är det störst sannolikhet att man stannar kvar inom kategorin Resa och Handla, där lika många eller fler arbetar kvar inom nio år efter examen. De som börjat arbeta inom kategorierna Åta, Bo och Göra tre år efter examen söker sig succesivt bort från dessa yrken.

5.3 Få kommer i arbete efter en Arbetsmarknadsutbildning

Vi kan konstatera att de som utbildat sig genom en arbetsmarknadsutbildning i låg utsträckning får ett arbete. 15 procent av de som genomfört en arbetsmarknadsutbildning riktad mot besöksnäringen har ett arbete utan stöd, 90 dagar efter avslutad utbildning.

Viktigt att nämna är att detta nödvändigtvis inte behöver vara ett arbete inom besöksnäringen, utan ett arbete generellt. Det finns dessvärre ingen data kring matchning mot branscherna. Det kan således vara så att vissa av dessa har fått ett arbete som inte är direkt kopplat till besöksnäringen.

De som i lägst utsträckning får ett arbete efter avslutad arbetsmarknadsutbildning är de som är födda utanför Europa. 10 procent av dessa har ett arbete utan stöd 90 dagar efter avslutad utbildning. Motsvarande siffra för de som är födda i Sverige är 22 procent.

De yngre får arbete i något högre utsträckning jämfört med de äldre. 21 procent av de mellan 18-24 har ett arbete utan stöd 90 dagar efter utbildningen. Motsvarande siffra för de mellan 45-54 är 12 procent.

5.4 Näringen är endast i liten utsträckning beroende av utbildningssystemet för sin kompetensförsörjning

Mindre än en femtedel av de som arbetar inom besöksnäringen har en utbildning som är kopplad till näringen. Andelen som arbetar inom besöksnäringen med en besöksnäringssinriktad utbildning skiljer sig även något åt beroende på vilken kategori man arbetar inom. De som arbetar inom kategorin Bo har i högst utsträckning en besöksnäringssinriktad utbildning (28 procent). De som arbetar inom kategorin Göra har i lägst utsträckning en besöksnäringssinriktad utbildning (8 procent).

För de som arbetar inom besöksnäringen och inte har en besöksnäringssinriktad utbildning kan vi konstatera att de flesta har en gymnasial utbildning (40 procent). 17 procent har en förgymnasial utbildning. Det innebär att 57 procent av de som arbetar inom besöksnäringen har en utbildning på gymnasial eller förgymnasial nivå.

5.5 Det framträder inga belägg för att matchningsproblematiken grundas i låga löner

Vi har undersökt huruvida låga inkomster i besöksnäringen jämfört med övriga branscher skulle kunna vara en orsak till att personer med besöksnäringssinriktad utbildning söker sig bort från besöksnäringen.

Det vi kan konstatera är att de som läst besöksnäringssinriktade utbildningar och arbetar kvar inom besöksnäringen **tjänar mer** jämfört med vad de hade tjänat om de arbetat inom en annan bransch. Skillnaderna är särskilt påtagliga på kort sikt,

då de som arbetar inom besöksnäringen tjänar 8-9 procent mer jämfört med de som arbetar i andra branscher. Nio år efter examen tjänar de dock 1 procent mer. Man kan därvid möjligen skönja en tendens till att man på sikt tjänar mindre på att kvarstanna i besöksnäringen.

För de som läst Barn och fritid kan vi se ett annat mönster. De som arbetar inom ett matchande yrke tjänar generellt mindre jämfört med de som valt att arbeta utanför branschen, en skillnad som dessutom växer över tid. De som arbetar inom branschen tjänar 7 procent mindre jämfört med de som arbetar inom ett annat yrke nio år efter examen.

Sammanfattningsvis kan vi konstatera att utifrån vår analys saknas belägg för att lönenivåer förklarar den bristande matchningen inom besöksnäringen. De som har studerat besöksnäringens utbildningar på gymnasial nivå tjänar på att arbeta kvar i branschen, åtminstone till och med nio år efter examen. De som har läst Barn och fritid söker sig till branschen med tiden, trots att lönenivåerna ligger lägre jämfört med andra branscher. Detta talar för att lönenivåer inte är den styrande faktorn för att en individ väljer att söka sig till, eller lämna den bransch man har utbildat sig inom.

6. Reflektioner

I detta kapitel redovisas våra reflektioner kring bristerna vi konstaterat i våra slutsatser.

6.1 De konstaterade bristerna kopplat till matchning mellan utbildning och arbete...

6.1.1 ...tyder på att det på ett övergripande plan inte råder kompetensbrist

På en aggregerad nivå framträder inte någon bild av generell kompetensbrist. Det finns en stor grupp utbildade utanför branschen som potentiellt skulle kunna fylla eventuella vakanser. Besöksnäringen tycks också försörja sig på en arbetskraft som i stor utsträckning inte har en matchande utbildning.

Även om det på en aggregerad nivå inte skulle råda en generell kompetensbrist kan företagen inom besöksnäringen uppleva att det råder brist på kompetens, exempelvis på grund av att kompetensen inte finns på rätt plats, eller att utbildningarna minskar i värde över tid. Företagens brist på kompetens leder exempelvis till att Arbetsförmedlingens arbetsmarknadsutbildningar finns mot näringen. Även här är det dock tydligt att det endast i begränsad omfattning ger en fungerande matchning.

Att utöka antalet utbildningsplatser mot besöksnäringen skulle troligtvis inte lösa den kompetensbrist som kan upplevas på företagsnivå utan andra typer av insatser skulle troligtvis få större genomslag. Det skulle handla om insatser om att få den stora gruppen utbildade utanför branschen att börja arbeta inom näringen och insatser för att få personer att stanna kvar i näringen.

6.1.2 ...beror främst på faktorer bortom löner

Vi konstaterade att det finns bristande bevis för att låga löner kan förklara den bristande matchningen inom besöksnäringen. De som har studerat besöksnäringens utbildningar på gymnasial nivå tjänar på att arbeta kvar i branschen, åtminstone till och med nio år efter examen.

Genom det underlag som ligger till grund för denna studie är det inte möjligt att besvara varför matchningen mellan utbildning och arbete är bristande inom besöksnäringen. Det vi kan konstatera är att relativt sett låga löner inte verkar kunna vara en förklaring.

Sweco har parallellt genomfört en intervjustudie med personer som arbetat inom besöksnäringen och sedan valt att lämna branschen. I studien har Sweco intervjuat personer som både studerat ett gymnasialt program mot besöksnäringen och individer utan utbildning. De intervjuade har arbetat inom hotell- och restaurangbranschen. Detta var de grupper som vi i vår kartläggning kunde konstatera i högst utsträckning lämnade sin bransch över tid.

De intervjuade fick rangordna faktorer som bidrog till att de lämnade branschen. Den främsta faktorn som framkom var att arbetet var **fysiskt krävande och att det var en stressig arbetsmiljö**. Därefter lyfter intervjupersonerna att det var **arbetstider som är svåra att kombinera med familj och ett socialt liv**. På tredje plats rangordnade intervjupersonerna lönen men då främst att det var en **bristande löneutveckling**, det vill säga en lön som inte speglar kunskap och erfarenhet. En av de intervjuade beskrev exempelvis hur hen som 22-åring arbetade som kock och fick veta att löneskillnaden till en 35-årig kollega inte var särskilt stor. Detta fick personen att känna att hen inte såg en framtid inom branschen. På fjärde plats sett till faktorer som bidrog till att de lämnade branschen lyfts **otrygga anställningar**.

Sammanfattningsvis kan vi konstatera att intervjustudien på flera sätt bekräftar det vi sett i vår kartläggning: att lönenivån i sig och framför allt inledningsvis inte är en orsak till bristande matchning. Däremot finns det belegg för att löneutveckling kan vara en faktor. De faktorer som främst verkar vara anledningen till att personer söker sig från branschen är dock arbetsmiljö och arbetstider.

Vår kartläggning visade även att kvinnor i högre utsträckning än män väljer att arbeta inom andra yrken. Anledningen till detta vore intressant att undersöka djupare. Det skulle exempelvis kunna bero på faktorer som att kvinnor i högre utsträckning än män tar ansvar för barn och hushåll och därför i högre utsträckning lämnar yrken med obekväma arbetstider.

6.2 De konstaterade bristerna kopplat till arbetsmarknadsutbildningarna...

6.2.1 ...bör (åtminstone teoretiskt sett) inte bero på brister i arbetsmarknadsutbildningarnas kvalitet

Genom det underlag som ligger till grund för denna studie är det inte möjligt att besvara varför så få kommer i arbete efter avslutad arbetsmarknadsutbildning. Det vi kan konstatera är att arbetsmarknadsutbildningarna bygger på arbetsmarknadens behov och brist på kompetens. Arbetsmarknadsutbildningar ges bara inom yrken där det är brist på utbildad personal. Genom de nationella programråden säkerställs att utbildningarnas innehåll motsvarar kompetenskraven som finns inom respektive yrkesområde.

Det är således de nationella programråden för Hotell- och turismprogrammet och Restaurang- och livsmedelsprogrammet som är delaktiga i framtagandet av Skolverkets nationella yrkespaket för Komvux, vilket arbetsmarknadsutbildningarna bygger på. På så vis borde arbetsmarknadsutbildningarnas innehåll motsvara de kunskaper som branschen har behov av.

Anledningen till så få kommer i arbete efter avslutad arbetsmarknadsutbildning torde **inte** bero på att utbildningarna inte matchar de behov som branscherna har, eftersom de själva är med och påverkar dess innehåll. Vidare kan man även konstatera att det generellt finns ett behov av arbetsmarknadsutbildningarna, eftersom de bara ges inom yrken där det är brist på utbildad personal. Således kan man dra slutsatsen att bristerna i matchningen inte bör ligga i antalet som utbildas eller utbildningarnas innehåll.

Samtidigt som vi, i teorin, ser att utbildningarnas kvantitet och kvalitet inte bör ligga till grund för bristerna i matchningen vet vi inte hur det ser ut i praktiken. Frågor som vore intressant att utreda vidare är exempelvis:

- Hur ser engagemanget och påverkansmöjligheten ut från programråden i de nationella yrkespaketen?
- Hur väl integrerar utbildningssamordnarna för arbetsmarknadsutbildningarna yrkespaketet för Komvux i utbildningen?

6.2.2 ...bör (åtminstone teoretiskt sett) inte bero på att de som läser utbildningarna inte har goda chanser att få ett jobb

Om vi i stället skiftar fokus till de individer som studerar på dessa arbetsmarknadsutbildningar så kan vi konstatera att det är Arbetsförmedlingen som bedömer om en individ är aktuell för en arbetsmarknadsutbildning. När de gör bedömningen väger de samman tidigare utbildningar och erfarenheter, individens möjligheter att få jobb samt hur behoven på arbetsmarknaden ser ut.

Således kan vi dra slutsatsen att Arbetsförmedlingen gjort bedömningen att det finns möjligheter för de som studerat arbetsmarknadsutbildningarna att få jobb efter avslutad utbildning. En sådan bedömning bör även rimligtvis innehålla en individs motivation och vilja att arbeta inom den aktuella branschen.

Samtidig ser vi även här att det kan finnas möjliga brister i praktiken. Frågor som vore intressant att utreda vidare är exempelvis:

- Hur ser Arbetsförmedlingens urval ut i praktiken? Hur gör de bedömningen om sannolikheten att få ett arbete?
- Grundar sig bedömningen baserat på individens generella möjlighet att få ett arbete eller finns det en tydlig koppling till aktuella branscher?

6.2.3 ...kan inte bara förklaras av att de som läser utbildningarna står långt ifrån arbetsmarknaden

En aspekt kopplat till att andelen i arbete efter avslutad arbetsmarknadsutbildning är låg skulle kunna bero på att utbildningarna riktar sig till personer som står långt ifrån arbetsmarknaden. Utbildningarna riktar sig till personer som är yngre än 25 år med en funktionsnedsättning, personer över 25 år och till personer som fyllt 18 och står långt ifrån arbetsmarknaden.

Samtidigt gäller dessa kriterier för samtliga arbetsmarknadsutbildningar som Arbetsförmedlingen erbjuder. När vi jämför i vilken utsträckning personer som läst andra arbetsmarknadsutbildningar är i arbete efter avslutad utbildning ser vi att det finns relativt stora skillnader. Generellt är 26 procent i arbete utan stöd 90 dagar efter avslutad arbetsmarknadsutbildning. Inom exempelvis Transport är siffran 42 procent och inom Teknik/natur är siffran 36 procent. För utbildningar inom Restaurang kunde vi konstatera att siffran var 15 procent.

Genom dessa skillnader kan vi därför dra slutsatsen att anledningen till att så få är i arbete efter avslutad arbetsmarknadsutbildning inom besöksnäringen inte endast beror på att utbildningarna riktar sig till personer som står långt ifrån arbetsmarknaden.

Däremot skulle det vara intressant att undersöka om vissa specifika egenskaper och kunskaper (bortom arbetsmarknadsutbildningen) är viktigare inom vissa yrkesområden. Hur viktigt är exempelvis språkkunskaper för de olika yrkeskategorierna? Eller individernas samarbetsförmåga?

Olika färdigheter som inte kan anskaffas genom arbetsmarknadsutbildningarna och som kan vara olika viktiga inom olika yrkeskategorier skulle kunna vara en anledning till att arbetsmarknadsetableringen skiljer sig åt. En annan intressant aspekt att undersöka är branschernas olika förmågor att locka till sig och integrera de som genomfört arbetsmarknadsutbildningarna.

Bilaga

Bilagor för matchning mellan utbildning och arbete

Tabell 11. Näringsgrenar inom besöksnäringen, per kategori

Kategori	SNI-kod	Benämning
Resa	4910	Järnvägstransport, passagerartrafik
	4932	Taxitrafik
	4939	Annan landtransport av passagerare
	5010	Havs- och kustsjöfart, passagerartrafik
	5030	Sjöfart på inre vattenvägar, passagerartrafik
	5110	Lufttransport, passagerartrafik
Bo	5510	Hotellverksamhet
	5520	Semesterbostäder och annan korttidsinquartering
	5530	Campingplatsverksamhet
Äta	5610	Restaurangverksamhet
Resa	7711	Uthyrning och leasing av personbilar och lätta motorfordon
	7712	Uthyrning och leasing av lastbilar och andra tunga motorfordon
	7721	Uthyrning och leasing av fritids- och sportutrustning
	7911	Resebyråverksamhet
	7912	Researrangemang
	7990	Turist- och bokningsservice
Göra	9001	Artistisk verksamhet
	9002	Stödtjänster till artistisk verksamhet
	9004	Drift av teatrar, konserthus o.d.
	9102	Museiverksamhet
	9103	Vård av historiska minnesmärken och byggnader och liknande sevärdheter
	9104	Drift av botaniska trädgårdar, djurparker och naturreservat
	9311	Drift av sportanläggningar
	9321	Nöjes- och temaparksverksamhet
	9329	Övrig fritids- och nöjesverksamhet

Handla	4711	Detaljhandel med brett sortiment, mest livsmedel, drycker och tobak
	4719	Annan detaljhandel med brett sortiment
	4721	Specialiserad butikshandel med frukt och grönsaker
	4722	Specialiserad butikshandel med kött och charkuterier
	4723	Specialiserad butikshandel med fisk, skal- och blötdjur
	4724	Specialiserad butikshandel med bröd, konditorivaror och konfektyrer
	4725	Specialiserad butikshandel med alkoholhaltiga och andra drycker
	4726	Specialiserad butikshandel med tobaksvaror
	4729	Annan specialiserad butikshandel med livsmedel
	4730	Specialiserad detaljhandel med drivmedel
	4741	Specialiserad butikshandel med datorer, programvara, data- och tv-spel
	4742	Specialiserad butikshandel med telekommunikationsutrustning
	4743	Specialiserad butikshandel med ljud- och bildanläggningar samt videoutrustning
	4751	Specialiserad butikshandel med textilier
	4752	Specialiserad butikshandel med bygg-, järn- och VVS-varor samt färger och glas
	4753	Specialiserad butikshandel med mattor och inredningstextilier
	4754	Specialiserad butikshandel med elektriska hushållsmaskiner och hushållsapparater
	4759	Specialiserad butikshandel med möbler, belysnings- och heminredningsartiklar
	4761	Specialiserad butikshandel med böcker
	4762	Specialiserad butikshandel med tidningar och kontorsförbrukningsvaror
	4763	Specialiserad butikshandel med inspelade och oinspelade band och skivor för musik och bild
	4764	Specialiserad butikshandel med sport- och fritidsartiklar
	4765	Specialiserad butikshandel med spel och leksaker
	4771	Specialiserad butikshandel med kläder
	4772	Specialiserad butikshandel med skodon och lädervaror
	4773	Apotekshandel
	4774	Specialiserad butikshandel med sjukvårdsartiklar
	4775	Specialiserad butikshandel med kosmetika och hygienartiklar
	4776	Specialiserad butikshandel med blommor och andra växter, frön och gödselmedel samt små sällskapsdjur
	4777	Specialiserad butikshandel med ur, guldsmedsvaror och smycken
	4778	Annan specialiserad butikshandel med nya varor
	4779	Specialiserad butikshandel med antikviteter och andra begagnade varor
	4781	Torg- och marknadshandel med livsmedel, drycker och tobak
4782	Torg- och marknadshandel med textilier, kläder och skodon	
4789	Torg- och marknadshandel med övriga varor	
4791	Postorderhandel och detaljhandel på Internet	
4799	Övrig detaljhandel ej i butik, på torg eller marknad	

Tabell 12. Utbildningsinriktningar definierade som inriktade på besöksnäring

SUN-kod	Benämning
340g	Handel och administration
340x	Annan bred utbildning i företagsekonomi, handel och administration
341z	Inköp, försäljning och distribution
349z	Företagsekonomi, handel och administration, övrig och ospecificerad utbildning
541c	Tillverkning och hantering av livsmedel, allmän utbildning
541d	Kött och charkuteri
541e	Bageri och konditori
541x	Annan utbildning i tillverkning och hantering av livsmedel
810z	Personliga tjänster, allmän utbildning
811a	Hotell, restaurang och storhushåll, allmän utbildning
811b	Utbildning för hotell
811c	Utbildning för restaurang
811d	Utbildning för storhushåll
811x	Annan utbildning inom hotell, restaurang och storhushåll
812z	Turism, resor och fritid
819z	Personliga tjänster, övrig och ospecificerad utbildning
814a	Hem- och hushållsvetenskap, allmän utbildning
814b	Utbildning för lokalvård
814x	Annan utbildning inom hushållstjänster och lokalvård

Tabell 13. Utbildningsnivåer definierade som inriktade på besöksnäring

SUN-nivå	Benämning	Klartext
3	Gymnasial	Gymnasial utbildning (förutom 317)
317	Arbetsmarknadsutbildningar	Gymnasial utbildning, yrkesinriktad, kortare än 2 år
4	Kort eftergymnasial	Eftergymnasial utbildning, kortare än 2 år (förutom 415, 525, 535, 545, 555)
5	Lång eftergymnasial	Eftergymnasial utbildning, minst 2 år (förutom 415, 525, 535, 545, 555)
415, 525, 535, 545, 555	Yrkehögskola	Eftergymnasial utbildning, ej vid universitet och högskola, yrkesinriktad

Identifierade arbetsmarknadsutbildningar

Tabell 14. Identifierade arbetsmarknadsutbildningar den 28/11-2022

Utbildning	Plats	Längd
Bageri och konditori	Kalmar	49 veckor
Bageri och konditori	Växjö	49 veckor
Bageri och konditori	Västervik	49 veckor
Kock	Mjölby	45 veckor
Kock	Västerås	45 veckor
Kock	Kalmar	45 veckor
Kock	Växjö	45 veckor
Kock	Malmö	45 veckor
Kock	Östersund	45 veckor
Kock	Västra Frölunda	45 veckor
Kock	Karlstad	45 veckor
Kock	Jönköping	45 veckor
Kock	Ronneby	45 veckor
Kock	Umeå	45 veckor
Kock	Sundsvall	45 veckor
Kock	Kristianstad	45 veckor
Kock	Nässjö	45 veckor
Kock	Västervik	45 veckor
Kock	Uppsala	45 veckor
Kock	Sunne	45 veckor
Kock Nord	Övertorneå	45 veckor
Servering	Kalmar	52 veckor
Servering	Helsingborg	52 veckor
Servering	Växjö	52 veckor
Servering	Malmö	52 veckor
Servering	Karlstad	52 veckor
Servering	Ronneby	52 veckor
Servering	Trollhättan	52 veckor
Servering	Västervik	52 veckor
Servering	Sunne	52 veckor
Servitör/servitris Nord	Övertorneå	37 veckor

Arbetsmarknadsutbildningarnas geografi uppdelat på inriktning

Kock

Servering

Bageri och konditori

Arbetsmarknadsutbildningar som ingår i uppföljningen

Tabell 15. Utbildningar som ingår i Arbetsförmedlingens uppföljning år 2021

Utbildning
Bageri och konditori
Basic Safety Refresh 13-14 December
Basic Safety refresher 1-2 november
Fördjupning 1 och 2 Restaurang storkök KVA Brinkeberg Hällby
Fördjupning inom restaurang och storkök KVA, AUB
Grundläggande säkerhet, fortb
Grundläggande utbildning inom restaurang storkök KVA Brinkeberg Hällby
Grundutbildning inom restaurang och storkök på anstalt
Kock
kock förkortad
Kock Nord
Kurspaket D (R&B fortb, BS fortb)
Restaurang och storhushåll - Bageri fördjupning
Restaurang och storhushåll - Grund
Restaurang och storhushåll - Kock/kalkök
Restaurang och storhushåll - kock/kalkök inkl specialkost
Restaurang och storhushåll - Konditori fördjupning
Restaurang och storhushåll, arbetsplatsförlagd del, KVA
Restaurangutbildning KVA Halmstad
Restaurangutbildning, arbetsplatsförlagd del, KVA Halmstad
Servering

Together with our clients and the collective knowledge of our 18,500 architects, engineers and other specialists, we co-create solutions that address urbanisation, capture the power of digitalisation, and make our societies more sustainable.

Sweco – Transforming society together